

Slovenski Pravniki

Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani

VSEBINA:

1. Dr. Stojan Bajič: Kolektivni spor	57
2. Dr. Božidar Kobe: Izvršba na pravice intelektualne svojine . . .	75
3. Dr. Ivan Grašič: Novi trgovinski zakon in javni notarji. (Konec.)	90
4. Dr. Rudolf Andrejka: Dr. Anton Roje	97
5. Književna poročila	100
6. Razne vesti	109

Prilogi: Odločbe kasacijskega sodišča v civilnih stvareh III, št. 633 do 649 (p. 15, str. 225—240).

Odločbe v upravnih stvareh I, št. 58—67 (p. 7, str. 97 do 112).

V LJUBLJANI 1940

UREDNIK: DR. RUDOLF SAJOVIC

Tiskali J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Rokopisi naj se pošiljajo:

Uredništvo „Slovenskega Pravnika“ v Ljubljani, Bleiweisova cesta 16/I
Izhaja mesečno. — Naročnina 60 din na leto.

Clanarina (naročnina) naj se nakazuje na čekovni račun Poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani št. 11.870 (Društvo „Pravniki“ v Ljubljani).

Naročnina za „Slovenski Pravniki“ znaša 60 dinarjev. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo; tudi uprava mora poravnati svoj dolg tiskarni. Poslužijo naj se v to priloženih položnic; kdor pošilja naročnino s pošt. ali čekov. nakaznico, naj jo naslovi na „Društvo »Pravnik« v Ljubljani“ (ne osebno na blagajnika), ker se pripisuje vsa naročnina čekovnemu računu pri poštni hranilnici. Tudi reklamacije naj se naslavljaajo tjakaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe:

Slovenski Pravniki l. 1909 do 1922 à 36 din, posamezne številke à 3 din.

Slovenski Pravniki l. 1923. dalje à 70 din, posamezni snopiči (dvojne številke) po 12 din, št. 11 do 12 l. 1935 po 25 din.

Posamezne pole kasacijskih odločb, kolikor so v zalogi, po 3 din.

Pol stoletja Društva „Pravnik“. Spominska knjiga. 1939. Cena 60 din.

Mnenja o Predhodnem načrtu državlanskega zakonika za Kraljevino Jugoslavijo. Cena 70 din. Posamezne pole po 3 din.

Spomenica na drugi Kongres pravnika po 25 din.

Spomenica Kongresa pravnikov 1939 po 45 din.

Dr. M. Dolenc: Simbolična pravna dejanja in izražanja med Slovenci — po 12 din.

Dr. J. Agneletto: Prva knjiga novega državlanskega zakonika — po 12 din.

Dr. E. Pajnič: Sreska kot kazenska sodišča po novem zakoniku o sodnem kazenskem postopanju — po 15 din.

Dr. Fr. Skabernè: Slovenski advokati in javni notarji v književnosti, znanosti in politiki — po 12 din.

Uporedna slavenska pravnička terminologija — po 30 din.

V posebne, enotne platnice veže posamezne letnike „Slovenskega Pravnika“ knjigoveznica J. Žabjek v Ljubljani, Dalmatinova ulica.

Slovenski Pravniki

Leto LIV.

Ljubljana, aprila 1940.

Štev. 3.—4.

Kolektivni spor.

Dr. Stojan Bajič.

1. Od individualnega h kolektivnemu pravu. Da bi zagotovila posamezniku popolno svobodo, je francoska revolucija z deklaracijami in prepovedmi trgala organizacijske izraze človekove povezanosti z družbo in z njenimi sloji. Ta miselnost je ravno nasprotno svojemu namenu omogočila, da se je uveljavljala dejanska odvisnost še močnejše, kajti „entre le fort et le faible, c'est la liberté qui opprime et la loi qui libre“. Resnične sile družbenega ustroja so bile tudi tokrat močnejše od spekulativnih zamisli, ki so, izražene v državnem pravnem redu, zarisale pravno predstavo suverena človeka in državljana docela drugačno od tiste, ki jo je razodeval njegov resnični položaj v družbi in gospodarstvu. Tako ustvarjeno svobodo je bilo treba nemudoma brzdati ravno v korist tistih slojev, ki jim je bila namenjena.

Ko so družbene skupine dozorele v zavesti svojih skupnih interesov in se oblikovale v skupinske tvorbe, od obratne posadke do strokovnih združb in stanovskih predstavništev, so dosegle tudi svoji dejanski veljavi ustrezen, končno tudi pravno zagotovljen vpliv na vse panoge javne dejavnosti: od normodaje v širšem smislu (zakonodaja, uredbodaja) do upravne (obča, posebna, avtonomna) in do sodstva, če naštevamo po tradicionalnih vidikih, poleg tega pa še v javni organizaciji gospodarstva, ki se razvija v posebno panogo državne dejavnosti.¹ Ko so bile te skupine s svojimi določenimi nalogami bolj ali manj tesno povezane z državnimi organi, je nastalo vprašanje postopka (metod), ki naj bi smotrno uredil to venomer naraščajoče sodelovanje. Dočim so se oblike sodelovanja glede normodaje,

¹ Državna gospodarska dejavnost postaja svojevrstna državna funkcija, ki se brez sile ne more podrediti nobeni izmed tradicionalnih treh panog, niti se razdeliti med nje, ker očituje izrazito povezanost vseh metod. Ta panoga državne dejavnosti združuje — če jo hočemo karakterizirati z nekaterimi besedami — svojevrstno povezanost zakonodaje in uprave ter vključitev sodstva v dvojni, namreč sodstveni in reglementacijski funkciji.

uprave in sodstva že ustalile (posvetovanje; obvezno, fakultativno sodelovanje; manjšinska, paritetna, trodelna udeležba v skupnih organih; prenos v lastno področje s kontrolo države itd.), nastajajo glede sodelovanja pri urejevanju gospodarskega življenja, predvsem za področje delovnega prava, na katero se omejujemo, novi problemi. Nasprotujoči si interesi obeh v gospodarstvu neposredno udeleženi skupin, uslužbenske in podjetniške, zadevajo predvsem kolektivno urejevanje delovnih pogojev. Spori o njih so se do nedavna reševali v tkzv. izvenpravni, svobodni sferi dejanskih moči, namreč na svobodnem delovnem trgu ter s kolektivnimi borbenimi sredstvi (stavka, izpor, bojkot). Kmalu pa so se začele pojavljati nove oblike medsebojnih skupinskih ureditev, predvsem kolektivne pogodbe, ki na temelju sporazuma med strokovnimi predstavniki ustanavljajo norme občin delovnih pogojev. Ti sporazumi seveda niso mogli preprečiti gospodarskih in družbenih trenj, saj so bili sami le njih izid. Novejša zakonodajna stremljenja skušajo tudi ta gibanja ukleniti v urejen postopek, v katerem naj bi predstavniki prizadetih skupnosti (kolektivov), pretežno ob sodelovanju državnih oblastev, dosegli sporazumno ureditev spora (posredovanje) ali pa naj bi spor rešila posebna razsodiščna ustanova (razsodništvo).² V obeh primerih ne gre za spor o konkretni dajatvi ali storitvi iz službenega razmerja, marveč za spor o abstraktni, za obe prizadeti skupnosti ter njih pripadnike neposredno veljavni splošni ureditvi delovnih pogojev. Ta dejavnost zato ni sodstvo o individualnih sporih, marveč svojevrstno organizirana normodaja³ z bistvenimi znaki državne gospodarske dejavnosti. Vsebinsko ima značaj zakonodaje, saj ustvarja obče norme z neposrednim, da celo prisilnim učinkom, ne pa tudi oblikovno, ker teh občin norm ne izdajajo po ustavi v to določeni organi in ker imajo tako izdane norme navadno le omejeno (poklicno) veljavnost.

Tako nastaja iznad individualnega prava, temelječega na svobodi posameznika, na pogodbi in lastnini ter s tem na zagotovljenem individualnem interesu, kolektivno pravo. „Le droit individualiste du Code civil fait place au droit collectif et social. Aux rapports individuels se superposent

² Bureau international du travail, *La conciliation et l'arbitrage des conflits du travail*, 1935.

³ Scelle (*Limites du Règlement arbitral*, *Droit Social*, 1938, 405) jo imenuje: arbitrage réglementaire.

les rapports de groupe“ ugotavlja Oualid.⁴ To pravo ustvarja država v svojevrstno urejenem sodelovanju s predstavništvu skupin, določenih po njihovi funkciji v gospodarskem življenju, in sicer po interesih teh skupin, izravnanih medsebojno in z interesi skupnosti, ki jih predstavlja država.

2. Posredovanje in razsodništvo. Po čl. 15 uredbe (z zakonsko močjo) o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, posredovanju in razsodništvu z dne 12. februarja 1957 (Sl. N. 55/XI, Sl. L. 103, cit. uredba)⁵ sta — za področje veljavnosti te uredbe (čl. 52 i. sl.) — „za primer spora med podjetnikom in njegovimi delavci, a preden se objavi stavka ali izpor, obe stranki dolžni, obrniti se na pristojno občę upravno oblastvo prve stopnje... s prošnjo za posredovanje“. Ta določba ustanavlja posredovanje za primere sporov „med podjetnikom in njegovimi delavci“ in ga poverja občęmu upravnemu oblastvu prve stopnje; v primeru obsežnejših sporov, bodisi spričo števila delavcev ali pomena dotične stroke ali podjetja, more ban delegirati posredovanje inspekciji dela pri dotični banski upravi oz. rudarskem glavarju, če gre za spor v rudarstvu (čl. 15/2 uredbe). To posredovanje je po izrečni določbi uredbe obvezno: obe stranki sta dolžni, sprožiti posredovalno postopanje in se ga po svojih zastopnikih tudi redno udeleževati (čl. 15/3 uredbe), in sicer pod pretno kazni (čl. 22/a, čl. 27/a). Za časa posredovanja so prepovedana kolektivno-borbena dejanja, namreč stavka in izpor (odst. 4. čl. 15), seveda tudi pred začetkom posredovalnega postopanja, ker je posredovanje obvezno pred njimi.^{5a} Posredovanje se konča uspešno s tem, da se sporni stranki sporazumeta in svoj sporazum pismeno izrazita (čl. 15/4), ali pa brezuspešno, ker se tudi po ponovni razpravi stranki nista sporazumeli. To dejstvo se ugotovi v razpravnem zapisniku, nakar proglasi oblastvo posredovalno postopanje za končano (čl. 15/6).

⁴ Oualid, L'arbitrage obligatoire, Les Documents du travail, 1958, 235; o podjetju v novi ureditvi Brethe de la Gressaye, Les transformations juridiques de l'entreprise patronale, Droit Social, 1959, 2.

⁵ Bajič, Uredba o minimalnih mezdah, kolektivnih pogodbah, posredovanju in razsodništvu, Sl. Pravnik, 1957, 49; isti, Osnovi radnog prava, 1957.

^{5a} Tako tudi francoski CSA (27. junija 1958, J. O. 1958, Ann. p. 1271): Stavka, ki je nastala pred posredovalnim in razsodniškim postopanjem, pomeni nezakonito dejanje; to dejstvo samo pa ne napravi kasnejše posredovalno in razsodniško postopanje za neveljavno, ker ostane slej ko prej obvezno.

Spričo tako ustanovljenega obveznega posredovanja je pravna pot glede dotičnih zahtevkov — kolikor je možna⁶ — nedopustna vse dotlej, dokler posredovalno postopanje ni končano. Zato je temeljnega pomena vprašanje, za katere spore velja obvezno posredovanje. Že sama uredba določa v čl. 22, da spadajo „individualni spori iz kolektivnih pogodb in iz odločb razsodniških odborov, ki se nanašajo na materialne zahtevke, v pristojnost razsodniških odborov po zakonu o obrtih“ (oz. pred pristojna sodišča, kjer taki odbori še niso ustanovljeni). Obvezno posredovanje velja torej za spore, ki niso individualni, namreč za kolektivne spore.

Pojem kolektivnega spora je prav tako osnovnega pomena za razsodniško postopanje, ki nasprotno posredovalnemu redoma ni obvezno, ker nastopi le, če sta poverili stranki rešitev določenega spora razsodniškemu odboru na temelju med njima sklenjenega sporazuma (čl. 16 uredbe). Obvezno je razsodniško postopanje samo za kolektivne spore, ki nastanejo v obratih, naštetih v čl. 19 uredbe, in pa za interesne spore o kolektivnih pogodbah po čl. 18 uredbe o pristaniškem delu z dne 4. februarja 1938 (Sl. N. 57/XVIII). Tudi v razsodniškem postopanju se morejo obravnavati samo kolektivni, ne pa individualni spori. To ne izhaja samo iz dobesedno enake označbe spora v čl. 16, kakor v čl. 15 uredbe, marveč tudi iz možnosti, da se nadomesti posredovalno postopanje z razsodniškim (čl. 16/3 uredbe) ter iz veljavnosti zgoraj navedenega čl. 22 uredbe za obe vrsti postopanja. Tudi sam v uredbi izrečno označeni učinek razsodniške odločbe, da namreč odločba „služi namesto kolektivne pogodbe oz. tistih določb kolektivne pogodbe, o katerih je izdana“ (odst. 1 čl. 18), dokazuje, da je predmet razsodniškega postopanja spor o kolektivni ureditvi, ne pa o individualnih zahtevkih.

3. Kolektivni spor. Kaj je kolektivni spor, more določiti predvsem izrečna pravna določba. Spoznavni znaki se morejo naslanjati bodisi na poseben značaj strank (določena organizacijska razlika, na pr. strokovne organiza-

⁶ Spričo potrebne identitete strank in zahtevka; zveze med razsodniškim postopanjem in civilno pravdo tu ne moremo raziskovati. Zadošča naj opomba, da ima italijanska zakonodaja glede zveze med obema postopanjema izrečno določbo, da je treba prekiniti pravdno postopanje o tožbi zaradi neizpolnitve določb kolektivne pogodbe, in sicer na predlog strank ali po službeni dolžnosti, če je odločba v pravdi odvisna od kolektivnega spora pred delovnim oblastvom (čl. 7 kr. uredbe z dne 21. maja 1954).

cije)⁷ bodisi na število službojemnikov, ki so v sporu udeleženi (na pr. določen del obratne posadke),⁸ ali na sam predmet spora in iz njega izhajajoči zahtevki (n. pr. spori o kolektivni pogodbi,⁹ o delovnih pogojih¹⁰) ali pa iz določenih posledic, ki jih utegne spor povzročiti (na pr. stav-

⁷ Na pr. po zakonu Zpadne Avstralije z dne 31. decembra 1925 o industrijski arbitraži, po katerem morejo pokreniti kolektivni postopek samo vpisane strokovne organizacije. Po italijanskem zakonu o ureditvi kolektivnih delovnih odnosov z dne 5. aprila 1926 smejo postopek o kolektivnih sporih pokreniti samo zakonsko priznane organizacije; tožba mora biti naperjena zoper prav take organizacije, kjer obstoje; če jih ni, zoper skrbnika, ki ga določi predsednik apelacijskega sodišča. Navedeni zakon izrečno določa, da samo te organizacije predstavljajo pred sodiščem vse nameščence in delavce stroke, za katero so ustanovljene, in sicer v okrožju, ki jim je dodeljeno; k zakonu je izšla izvršilna uredba z dne 1. julija 1926.

⁸ Na pr. po čl. 77 turškega zakonika o delu z dne 8. junija 1936, ki določa, da je kolektivni spor tisti, ki nastane zaradi delovnih pogojev med $\frac{1}{3}$ obratne posadke, najmanj pa 10 delavci, in podjetnikom. Tudi po francoskem dekretu o posredovanju in arbitraži v Indokini (z dne 2. aprila 1932) gre za kolektivni spor, če obsega vsaj $\frac{1}{4}$ obratne posadke.

⁹ Na pr. po čl. 18 zgoraj navedene uredbe o pristaniškem delu; tudi po bolgarski uredbi z zakonsko močjo o kolektivnih pogodbah in ureditvi delovnih sporov velja razsodništvo (neobvezno) za interesne spore o kolektivni pogodbi (čl. 8). — Prejšnja nemška uredbi po uredbi o posredovanju (Schlichtungswesen) je ustanavljala posredovanje samo „kot pomoč pri sklepanju kolektivnih pogodb“ (§ 3). Prim. Kaskel-Dersch, Arbeitsrecht, 1932, 399; Richter, Zur staatsrechtlichen Bedeutung der sozialpolitischen Schlichtung, 1932; Freytag, Die sozialpolitische Schlichtung, Versuch einer systematischen Erfassung des Schlichtungsgedankens, 1930

¹⁰ Na pr. v Angliji, kjer ne razlikujejo individualnih in kolektivnih sporov; tako določa čl. 8 zakona o industrijskih svetih z dne 20. novembra 1919, da pomeni beseda delovni spor (trade dispute) spor med podjetnikom in delavcem ali med delavci glede zaposlitve ali nezaposlitve, glede plače ali glede pogojev o zaposlitvi nekoga.

¹¹ Na pr. po rumunskem zakonu o ureditvi kolektivnih delovnih sporov z dne 4. septembra 1920 (t. 7): Če se nanaša spor na delovne pogoje in utegne povzročiti kolektivno ustavitev dela...

Francosko višje arbitražno sodišče (Cour supérieure d'arbitrage, krajš. CSA) odklanja stavko ali nevarnost stavke kot znak, da gre za kolektivni spor; na pr. odločba z dne 15. junija 1938 (J. O. 1938, Ann. p. 1101): nevarnost stavke ali izpora sama na sebi na more dati sporu kolektivnega značaja; spor ne izgubi svojega individualnega značaja, če ga ena izmed strank smatra za kolektivnega, in ker je spričo tega sposoben, izzvati stavko. Enako odločba z dne 14. novembra 1937 (Patrons et artisans, 1938, 55), da nezakonita stavka (to je vsaka stavka pred potekom obveznega posredovanja oz. razsodništva) ne more spreminiti individualni spor v kolektivni.

ka¹¹). Seveda so možne tudi kombinacije naštetih znakov.^{12 13} Ker se zadovoljuje norma samo z besedo kolektivni spor, ne da bi jo pojasnila z bistvenimi znaki, na pr. v Franciji,¹⁴ je dana sodstvu in znanosti obširna možnost, da svobodno določi obseg tega novega pojma.

¹² Na pr. po italijanskem pravu, ki določa stranke kolektivnega postopanja (gl. op. 7), poleg tega pa tudi predmet spora samega, namreč da se tiče kolektivne ureditve dela, izvršitve kolektivnih pogodb ali zahteve za novimi delovnimi pogoji (cl. 13 v op. 7 navedenega zakona). Italijansko slovstvo m. dr.: Cioffi, *La nozione di controversia collettiva di lavoro*, *Il Diritto del Lavoro*, 1950, 281; Asquini, *Controversie collettive e controversie individuali del lavoro*, *ibid.* 231; Guidotti, *Nozione di controversia collettiva del lavoro*, 1951; Jaeger, *Diritto procesuale del lavoro* (Borsi-Pergolesi, *Trattato di diritto del lavoro*, 1958, IV, 113, z obsežnim slovstvom).

¹³ Točno definicijo ima na pr. novozelanski zakon z dne 1. oktobra 1925, po katerem so industrijski spori (*industrial dispute*) spori, ki nastanejo med enim ali več podjetniki ali industrijsko združbo ali podjetniško organizacijo in med eno ali več zvezami delavcev glede delovnih vprašanj.

Sovjetska zakonodaja pozna tudi kolektivne spore, ki jih pa ne oddvaja strogo od individualnih, na pr. po čl. 170 zakonika o delu (1922) glede pristojnosti posredovalne zbornice in razsodišča, ki določa, da so pristojna za vse spore glede sklenitve, izvršitve, razlage in spremembe kolektivnih pogodb ter mezdnih sporazumov (1. maja 1956 izdano besedilo v čl. 169 te določbe nima); stranki v postopanju sta sindikalna organizacija in podjetje (državno, združno itd.). Podobne določbe imajo tudi pravilnik z dne 29. avgusta 1928 k uredbi o posredovanju in razsodništvu od istega dne (čl. 9) ter pravilnik z dne 9. aprila 1926 o posredovalnih komisijah za sečna, skladalna in splavarska dela (čl. 6).

¹⁴ Francija pozna neobvezno posredovanje in razsodništvo že od zakona z dne 27. decembra 1892 (sedaj čl. 104 i. sl. IV. knjige *Code du travail*). Nov pomen je dobilo kolektivnosporno postopanje v zakonodaji od l. 1936 dalje. Zakon z dne 24. junija 1936 je predpisal, da morajo kolektivne pogodbe vsebovati tudi določbe o „postopku, po katerem se rešujejo spori o nje uporabi“ (čl. 31 vc, t. 6 I. knjige *Code du travail*). Zakon z dne 31. decembra 1936 o posredovalnem in razsodniškem postopanju pa je „za vse kolektivne spore“ v industriji in trgovini ustanovil obvezno posredovanje in razsodništvo. Ta način označbe so obdržali tudi kasnejši pravni viri o tej snovi, tako uredba z dne 16. januarja 1937 (čl. 2: Ako se ni mogel kolektivni spor kakršne koli narave, urediti...) in zakon z dne 4. marca 1938 (ki je spremenil zgoraj navedeni čl. 31 vc) namreč, da mora kolektivna pogodba „vsebovati določbe o posredovalnem in razsodniškem postopanju, po katerem se bodo reševali vsi kolektivni delovni spori, ki bi mogli nastati med podjetnikom in delavci, za katere velja kolektivna pogodba“. — Savatier meni (*Les rayons et les ombres d'une expérience sociale*, *Daloz hebdom.*, 1938, Chr. 9), da je ena izmed „senc“ nove ureditve, ker pojem kolektivnega spora ni zakonito določen.

Iz francoskega slovnstva¹⁵ naj zadošča nekaj značilnih nazorov. Vizioz¹⁶ vidi znake kolektivnega spora v strankah, ki morajo biti kolektivni, ter v samem predmetu spora, ki je označen s tem, da zadeva kolektivni interes. Cuche¹⁷ poudarja samo predmet spora, ki se mora nanašati na splošne delovne pogoje. Drugače pa pojmuje kolektivni spor Teitgen,¹⁸ ki ugotavlja kot predmet kolektivnega spora zahtevo skupnosti oz. zoper njo; po njegovem nazoru so kolektivni spori: zahtevki organiziranih ali neorganiziranih skupnosti službojmenikov proti podjetniku, več podjetnikom ali podjetniški organizaciji, potem zahtevki podjetnika, več podjetnikov ali podjetniške organizacije proti službojmeniški skupnosti ter končno zahtevki službojmeniških skupnosti med seboj. Pinto¹⁹ skuša dognati pojem po vseh treh znakih, namreč po kolektivnih strankah, po kolektivnem predmetu in po kolektivnem učinku ter podčrtava glede predmeta spora kot odločilen kolektivni interes.

Naša uredba označuje spor po strankah, namreč kot „spor med službodavcem in njegovimi delavci“, ter izvzema spričo tako splošne označbe v čl. 22 nujno individualne spore. Ne glede na to ostane označba pomanjkljiva, kajti kolektivni spor ne nastane samo med podjetnikom in njegovimi delavci, marveč — in ti spori so posebno važni — med strokovnimi organizacijami obeh slojev. Predmeta spora pa uredba sploh ne omenja. Spričo tega je treba ugotoviti pojem teoretično.

Omenim naj, da ureja naše delovno pravo še dva primera kolektivnih postopkov, namreč v uredbi o zmanjšanju

¹⁵ Iz slovnstva m. dr.: Pecout, *Le contentieux du conflit collectif de travail*, 1939; Tovar, *De la nature juridique du conflit collectif de travail*, 1939; Coblenz-Bouveret, *L'arbitrage des conflits collectifs et le statut ouvrier*, 1939; Mouton, *Nature juridique de la sentence arbitrale en droit privé et dans les conflits collectifs du travail*, 1938; Brissaud-Gueydan, *L'évolution sociale et la pratique de l'arbitrage*, 1939; Réglade, *La notion d'arbitrage spécialement dans les conflits sociaux* *Revue du Droit public*, 1939, 213; Lionel de Tingny du Ponet, *La Cour supérieure d'arbitrage et les conflits collectifs du travail*, *Revue Politique*, 1939, 680.

Prim. tudi: Wengierow, *Pojęcie zbiorowego zatargu pracy* (*Ruch prawniczy, ekonomiczny i sociologiczny*, 1928, 482); isti, *Problemy rozjemstwa w zatargach zbiorowych pracy*, 1938, 10.

¹⁶ Vizioz, *Droit Social*, 1939, 160 (note).

¹⁷ Cuche, *Revue juridique*, *Dalloz hebdomadaire*, 1939, Chr. 5.

¹⁸ Teitgen, *Droit Social*, 1938, 9 (note).

¹⁹ Pinto, *Remarques sur la notion de „différend collectif du travail“*, *Dalloz hebdomadaire*, 1938, Chr. 49.

režijskih stroškov gospodarskih podjetij (gl. op. 21) poseben primer interesnega kolektivnega spora, tičočega se s strani podjetnika predlagane spremembe kolektivne pogodbe zaradi obče gospodarske krize. V takem primeru nastopa na službojemniški strani v postopanju pred dotičnim razsodiščem (čl. 5) strokovna organizacija službojemnikov, pač tista, ki je kolektivno pogodbo sklenila; njej se namreč dostavi podjetnikov predlog (odst. 4 čl. 6). Nadaljni primer je urejen v postopanju pred posredovalnim uradom rudarske zadruga, ki rešuje samo kolektivne, bodisi pravne, bodisi interesne spore (§ 25 zakona o ustanovitvi zadrug v rudarstvu z dne 14. avgusta 1896).

a) Predmet kolektivnega spora. Vsak spor izvira iz pravnega razmerja med dvema ali več pravnimi subjekti. Ta materialni pravni temelj daje sporu njegov prvobitni značaj, ne pa stranke, ki so le funkcija pravne osnove spora, razen v primerih, kjer ustvarjajo procesualni predpisi izjeme od tega pravila. Delovnopравни spori imajo svojo osnovo v delovnopravnih odnosih, bodisi individualnih, bodisi kolektivnih. Iz te osnove je treba vzeti znake za njih razvrstitev.

Predhodno je treba utemeljiti razliko, ki izvira iz usmerjenosti spora, namreč med spori statičnega in spori dinamičnega značaja.²⁰ Prvi tip, namreč pravni spor, temelji na obstoječem pravnem stanju, ki je sporno bodisi po svojem dejanskem, bodisi po svojem pravnem značaju; pravdni zahtevek izhaja neposredno iz že ustvarjenega in istočasno obstoječega dejanskega in pravnega stanja (na pr. spor o plačilu zaslužka za opravljeno delo). Nasprotno so interesni spori tisti, ki nastajajo iz nasprotujočih si interesov strank glede na oblikovanje pravnega stanja, ki naj se ustvari šele v bodoče in glede katerega je lahko sporno, ali naj se sploh in kako naj se uredi, prav tako tudi o spremembi obstoječega pravnega stanja (na pr. spor med

²⁰ Razliko izražajo tudi nekateri pravni viri, na pr. francoski zakon z dne 4. marca 1938, ki govori v čl. 9 o „conflits collectifs à l'exécution des conventions collectives des lois et décrets sur le travail“ in pa o „autres conflits collectifs du travail“. Tudi italijanski zakon z dne 3. aprila 1926 razlikuje (čl. 16) spore o izvrševanju obstoječih obveznosti od sporov, ki se tičejo oblikovanja novih delovnih pogojev; Carta del lavoro (z dne 21. aprila 1927) povzema v t. V. to razlikovanje, ko določa, da je „delovno oblastvo organ, s katerim posega država v ureditev kolektivnih sporov o delu, bodisi da se tičejo izvrševanja konvencij in drugih veljavnih pravil, bodisi da se nanašajo na določitev novih pogojev dela“.

nameščencem in podjetnikom o nameščencevi zahtevi za povišanjem prejemkov). Interesni spor se ne rešuje brez ozira na pravni red, ker je obče veljaven, in tudi ne brez ozira na dejstva, ki imajo kvantitativen pomen za tehtanje in oceno interesov.²¹ V stvari naj v interesnem sporu razsodniška odločba nadomesti pravni posel, o katerem se udeleženi stranki spričo različnih interesov ne moreta sporazumeti. Rešitev takega spora leži v točki, ki ustreza sicer smeri interesov obeh strank, a nujno izven njih izključnega obsega. Odločbo omogoči upoštevanje tretjega činitelja, namreč občega, tudi obema strankama nadrejenega interesa ali pravila. To pravilo je v stvari bolj ali manj jasno izražen pravni²² ali socialni,²³ in sicer solidaristični ideal.²⁴

Druga delitev razlikuje med individualnimi in kolektivnimi spori. Individualni spori so tisti, ki izhajajo neposredno iz konkretnega, individualnega (subjektivnega) pravnega položaja in obravnavajo iz njega izhajajoče zahtevke v obsegu tega pravnega sklopa. Individualni spori so lahko pravni (na pr. spor o zahtevku delavca na plačilo opravljenega prekočasnega dela) ali pa tudi interesni (na pr. spor med podjetnikom in delavcem o zahtevanem zvišanju plače). O pravnih sporih sodijo sodišča; o interesnih samo izjemoma.

Poleg individualnih pozna delovno pravo — in s tem prihajamo k jedru razprave — tudi kolektivne spore. Njih pojem je mogoče načelno določiti le, če si predočimo hierarhični značaj normnega sestava. Norme prehajajo od

²¹ Uredba o zmanjšanju režijskih stroškov gospodarskih podjetij z dne 23. novembra 1954 (Sl. N. 272/LXXI, Sl. L. 754) določa, da „se ravna razsodišče pri izdaji svoje odločbe po načelu pravičnosti, upošteva z ene strani gospodarske razmere podjetja, z druge strani razmere nameščenca, zlasti pa velikost plač ostalih nameščencev podjetja, nameščencevo strokovno sposobnost, položaj, ki ga ima, in čas, ki ga je prebil v službi podjetja.“

²² Na pr. „pravičnost“ v uredbi, cit. v op. 21; po čl. 9 v op. 20 cit. francoskega zakona odločajo razsodniki „en équité“.

²³ Na pr. čl. 5 francoskega zakona z dne 31. decembra 1956 (gl. op. 14): „L'arbitrage aura pour objet d'établir un règlement équitable des conditions du travail, en vue de créer, aux lieux d'emploi, une atmosphère de collaboration, dans le respect des droits mutuels des parties: droit de propriété, droit syndical, liberté individuelle, liberté du travail, liberté syndicale.“

²⁴ Na pr. čl. 16 že navedenega italijanskega zakona (op. 20), po katerem odloča delovno oblastvo glede oblikovanja novih delovnih pogojev po „pravičnosti“, izravnajoč interese podjetnikov in delavcev, pri tem pa čuva na vsak način višje interese proizvodnje.“

najvišjih in redoma najbolj splošnih ter najmočnejših, namreč od ustave in zakonov, preko norm uredbenega značaja, ki jih dopolnjujejo ali prilagajajo uporabi, do avtonomnih norm, svojstvenih ravno delovnemu pravu. Te norme, ki jih izdajajo skupinska zastopstva v medsebojnem sporazumu z veljavnostjo za njih področje, so prisilne in splošne ter imajo zato nasproti subjektivnemu pravnemu položaju funkcijo objektivne pravne norme (na pr. kolektivne pogodbe). Preko teh norm prehaja pravni red, ki obsega torej v tem širšem smislu tudi avtonomne kolektivne norme, v posamične individualne pravne situacije oz. neposredno v nje, če take kolektivne vmesne ureditve ni. V tem prehodu je dana zveza med objektivnim pravom in subjektivno pravno situacijo, v kateri živi poleg individualnih pravno-poslovnih elementov tudi dotični odsek občega pravnega reda.

Kolektivni spor more nastati samo na tisti ravni, kjer urejajo norme na splošno neko objektivno pravno stanje v zgoraj označenem širšem smislu, torej tam, kjer so predmet te ureditve kolektivni,²⁵ ne individualni odnosi. Predmet kolektivnega spora more biti zgolj (statična ali dinamična) ureditev pravnega položaja neke skupnosti, kar pomeni s stališča posameznika v dotični skupnosti ustanovitev neke objektivne pravne situacije. Po prehodu iz te objektivne v subjektivno pravno situacijo je prizadet neposredni posameznikov pravni položaj ter se rešujejo individualni zahtevki in obveznosti z učinkom, omejenim na to posamično razmerje. Pri tem ne sme motiti okolnost, da se tudi v subjektivnem pravnem položaju odraža objektivni pravni red; njegova funkcija v obsegu individualne pravne situacije je različna od njegove obče: v subjektivnem pravnem položaju ima funkcijo posameznih (konkretnih) pravic in obveznosti, vezanih na dotični konkretni pravni organizem. V kolektivnem sporu torej ne gre na pr. za spor med podjetnikom in delavcem zaradi plačila za opravljeno nedeljsko delo, marveč kvečjemu za spor — med kolektivnimi strankami — o splošni, za vso obratno posadko veljavni ureditvi plačevanja takega dela.

Tudi kolektivni spori so pravni ali interesni. Pravni spori obravnavajo obstoječe, tudi kolektivno pogodbeno stanje in iz njega izvirajoče (tkzv. načelne) spore, dočim obsegajo interesni spori vprašanja o sklenitvi, vsebini ali

²⁵ O tem posebno Jaeger, *Contributo nella determinazione del concetto di rapporto collettivo*, *Rivista di dir. comm.*, 1956, I, 619.

spremembi kolektivnih ureditev, predvsem seveda kolektivnih pogodb.

S tem sta očrtana temelj in vsebina kolektivnih sporov. Iz njih izhajajo tudi možni kolektivnosporni zahtevki. Pravni kolektivni spori se nanašajo bodisi na objektivni pravni red v ožjem smislu, bodisi tudi na kolektivno ustvarjeni, namreč pravni red v širšem smislu. V prvem obsegu morejo kolektivni spori obravnavati uporabo teh norm v obratu ali stroki z zahtevkom, da se določi zahtevana obča uporaba, seveda kolikor je to spričo pozitivne pravne norme mogoče. Taka obča ureditev je možna samo, kolikor se giblje v mejah razlage t. j. navodil za uporabo norme. Kolikor gre pa preko teh določb, je ureditev veljavna samo, če priznava spričo relativnoprisilnih norm več ali pa spričo dispozitivnih določb to, ker je prepuščeno svobodnemu dogovarjanju. Oba poslednja primera spadata že v obseg sporov o skupinski, torej pravni ureditvi v širšem smislu, ki se izvršuje s poslovnim redom, obratnim sporazumom, kolektivno pogodbo, rabsodniško odločbo itd. V tem področju more sporni zahtevki obsezati ne samo razlago dotičnih določb, marveč tudi njih avtentično interpretacijo ali dopolnitev. Uporaba norme v posameznem primeru in iz nje izvirajoči zahtevki ne morejo biti predmet kolektivnega spora. Pač pa je posamezen primer navadno povod za to, da sproži stranka kolektivni postopek, ki naj sporno ureditev „načelno“ razčisti.

b) Stranke kolektivnega spora. Spor more postati predmet urejenega postopka samo, če ga pred pristojnim oblastvom oz. ustanovo pokrene stranka, ki ima za dotično postopanje pravdno sposobnost. To načelo velja tudi za kolektivne spore. Zato je treba rešiti vprašanje, kdo more biti stranka v kolektivnem sporu in kdo je njen predstavnik.

Kolektive ustvarja družbena struktura. Pravni red jih priznava in jim daje bolj ali manj izrazito pravno enotnost in organizacijo ter bolj ali manj opravilno sposobno zastopstvo. Primeri kolektivov so številni: vlagatelji denarnega zavoda, upniki v stečaju, pričakovalci pokojninskega sklada, stanovanjski najemniki, notarji itd. Ti kolektivi izvirajo iz enakih, ali splošnih (na pr. poklicnih), ali posebnih pravnih položajev posameznikov; oni ustvarjajo skupne interese, ki se izražajo tudi v organizacijskih oblikah, na pr. društvo, skupina v določenem postopku, skupščina, zbornica itd. Take skupnosti imajo tudi organe, preko katerih

izražajo svojo voljo, in sicer z razno močjo, na pr. odbori raznih vrst itd. Delovno pravo pozna več tipov skupnosti, ki jih ureja in jim daje bolj ali manj izrazite organe. Na osnovni stopnji, v obsegu posameznega obrata, obstoji en kolektiv: obratna posadka, dočim je na podjetniški strani partner posameznik: dotični podjetnik, ki more biti na tej stopnji, enako kakor glede sklepanja kolektivne pogodbe, nosilec kolektivnih odnosov. Skupine, tako službojemniške, kakor podjetniške, so določene po svojem strokovnem in krajevnem obsegu ter so spriče zveze v delovnem procesu in zaradi njega obče ureditve v tesnem medskupinskem razmerju. Izven primera, ko je posameznik (podjetnik) za obseg svojega obrata in v razmerju z njegovo obratno posadko subjekt v kolektivnih odnosih, nastopajo v teh odnosih samo skupnosti, in sicer v različnih organizacijskih oblikah. Obratna posadka ni organizirana, marveč ima le svoje interesno zastopstvo z omejenim področjem in s šibko opravično sposobnostjo (§ 409 z. o zašč. del.) Po poklicih ali strokah razporejene skupnosti očitujejo v glavnem tri organizacijske tipe: svobodno strokovno organizacijo (pravno: društvo po zakonu o društvih, shodih in posvetih z dne 18. septembra 1931, glede službojemniških društev še posebej § 25 z. o zašč. del.); obvezno strokovno organizacijo (združbe obrtnikov po § 359 ob. z., izjemoma tudi prisilne organizacije službojemnikov, na pr. po odst. 6 čl. 13 že navedene uredbe o pristaniškem delu) ter javnopravna stanovska zastopstva (na pr. delavske zbornice po § 36 i. sl. z. o zašč. del. ter podjetniške zbornice po § 393 ob. z.). Poslovna sposobnost njihovih organov je glede na medskupinsko dejavnost dokaj različna. Glede na ustanavljanje splošnih delovnih pogojev je opremljena z najbolj dalekosežnimi pravicami svobodna (izjemoma tudi obvezna službodavska po odst. 5 čl. 9 uredbe ter delavska po čl. 15 uredbe o pristaniškem delu) strokovna organizacija, ker ima sposobnost, sklepati kolektivne pogodbe, to je dogovarjati obče in prisilne norme o delovnih pogojih. Ostale skupnosti imajo le interesna ne opravilna zastopstva v pravkar navedenem smislu.

Naštete skupnosti torej niso samo dejanske, marveč tudi pravno priznane in urejene; zato morejo biti stranke v kolektivnem postopanju, kolikor imajo organe, ki omogočajo udeležbo. S tem načenjamo drugo vprašanje, namreč: katere skupnosti imajo take organe, da jih morejo zastopati v tem postopanju. To vprašanje je mogoče rešiti z

dveh vidikov: ali tako, da se prizna kolektivna pravdna sposobnost vsakemu organiziranemu kolektivu, ki ima pravno priznan organ s kakršno koli opravilno sposobnostjo, ali pa da se prizna pravdna sposobnost samo tistim kolektivom, ki imajo organe s kolektivno-pogodbeno opravilno sposobnostjo. Tudi za rešitev tega vprašanja naša pozitivna ureditev ne nudi opore, kajti odst. 3 čl. 15 uredbe določa, da prisostvujeta sporni stranki (v posredovalnem postopanju) razpravi po „svojih predstavnikih“. Iz tega pač ne izhaja, da bi vsaj prizadeti podjetnik ne smel osebno prisostvovati razpravi. Po uredbi pa postane rešitev še toliko bolj zamotan, ker našteva uredba v naslednjem 4. odst. (v zvezi s podpisom zapisnika) poleg predstavnikov strank še: predstavnike strokovnih organizacij podjetnikov in delavcev ter delavske in nameščenske zaupnike. Kdo naj bi bil po temtakem predstavnik obratne posadke ali delavcev določene stroke, si je težko misliti, kvečjemu delavska zbornica, ki pa po § 37 z. o zašč. del. ni poklicana, zastopati delavce v nekem postopanju pred upravnim oblastvom. Rešitev je možna samo, če smatramo, da gre tudi tu za nespretno stilizacijo uredbe in da morejo nastopati kot predstavniki strank tudi tisti organi, o katerih določa uredba, da nastopajo poleg predstavnikov strank. Vprašanje je treba torej rešiti načelno.

Kakor je bilo že zgoraj nakazano, se je treba odločiti bodisi za to, da morejo nastopati kot predstavniki vsakršni predstavniki kolektivov ali pa samo tisti, ki imajo sposobnost, dogovarjati obče delovne pogoje. Pri rešitvi tega vprašanja je treba spričo različnega namena, ustroja in učinka razlikovati posredovanje od rabsodništva. Stališče, da bi bila samo kolektivno-pogodbeno sposobna predstavnštva kolektivnopravdna sposobna, bi bilo utemeljeno v tem, da more biti pravni učinek končnega sporazuma, ki vsebuje pač norme o občih delovnih pogojih, zagotovljen samo, če izpopolnjujeta stranki zahteve, določene v § 209 ob. z. in čl. 9 uredbe za sklenitev veljavne kolektivne pogodbe. To stališče je spričo namena posredovanja prestrogo. Predvsem je treba upoštevati, da ima posredovanje namen, preprečiti gospodarsko borbo, saj omenja uredba ravno v tej zvezi stavko in izpor, ki sta prepovedana tudi ves čas posredovanja. Namen, onemogočiti kolektivno borbo, se lahko doseže z vsakršnim sporazumom, torej tudi s takim, ki nima učinka kolektivne pogodbe, marveč samo učinek pogodbe med strankama, ki sta jo sklenili, ali pa končno tudi

zgolj psihološki učinek, da se ohrani gospodarski mir. Upoštevati je tudi treba, da se tičejo kolektivni spori čisto razlage delovnopравnih zakonov. Če bi usvojili zahtevo, da so samo tista predstavništva lahko stranke v posredovalnem postopanju, ki imajo sposobnost, izdajati norme o predmetu spora, bi bila nujna posledica, da bi tudi strokovne organizacije ne mogle biti predstavniki v posredovalnem postopanju, ki bi obravnavalo načelno vprašanje o izvrševanju zakonske ureditve, ter da bi bili v nasledku vsi taki spori izključeni iz kolektivnospornega postopanja. Ti razlogi govorijo za to, da morejo biti v posredovalnem postopanju predstavniki strank vsi organi takih skupnosti, ne glede na to, ali imajo kolektivno-pogodbeno sposobnost. Pravna varnost je itak dana: sporazum ima učinek bodisi kot kolektivna pogodba (ker sta stranki izpolnjevali potrebne pogoje) ali pa zgolj kot navadna pogodba med strankama, na pr. pogodba med starešino zaupnikov in podjetnikom. Taka pogodba sicer nima normativnega učinka, vendar ni brez pravnih posledic, ker učinkuje lahko kot pogodba v prid oz. v breme tretjih oseb (§§ 880a, 881 odz.). Za obe vrsti ureditev pa velja, da ne moreta nasprotovati prisilnemu pravu; glede sporov o uporabi pravnih norm oz. pravil za njih uporabo je omejena veljavnost vsake vrste takih sporazumov na področje, ki je — izven prisilnega prava — dostopno razpolaganju s pravnimi posli. Ta ureditev lahko norme za uporabo pravnih norm, ali razširja — v prilog službojemnikom — njihove prednosti ali pa ustanavlja, kjer to zakon dovoljuje, izjeme od splošne ureditve.

Nasprotno pa velja za razsodniško postopanje strogo načelo, da more biti predstavnik skupine samo tak organ, ki ima sposobnost, sklepati pravne posle o predmetu, o katerem naj odloča razsodišče, torej v primeru kolektivnega spora samo organ, ki ima kolektivno-pogodbeno sposobnost. To izhaja jasno že iz običajnih načel za veljavnost razsodniškega dogovora, ki je — izven primerov obveznega razsodništva — temelj za pristojnost razsodišča (odst. 1 čl. 17 uredbe) ter iz učinka razsodniških odločb, kakor jo ustanavlja že zgoraj navedeni odst. 1. čl. 18 uredbe, da ima namreč ta odločba učinek kolektivne pogodbe, torej prisilni in neposredni učinek po § 209 ob. z., in sicer na ureditev službenih razmerij vseh pripadnikov dotičnih skupnosti.

Kolektivni spor je torej spor o objektivni pravni ureditvi v širšem smislu med

kolektivni (razen posameznega službodavca v okviru obrata), ki imajo kolektivno-predstavniška oz. kolektivno-opravnila zastopstva.

c) Sporni primeri. Treba je omeniti nekatere mejne primere, posebno pa zvezo med individualnim sporom in kolektivnimi strankami ter pri tem pojasniti vlogo kolektivnega interesa.

Če gre po vsebini za individualen spor (na pr. za odpoved delavcu A) in se za spor zavzamejo n. pr. strokovne organizacije, sklicujoč se na to, da je bilo odpovedano delavcu zaradi njegove sindikalne pripadnosti (napravijo iz tega primera „načelno vprašanje“), gre navzlic temu za individualen spor, dasi obstoji kolektivni interes na določenem načinu njega ureditve, ki ga izražajo strokovna zastopstva. Po zgoraj označenem stališču more zahtevke v kolektivnem postopanju vsebovati le občo ureditev, ne pa zahtevkov, ki pritičejo posamezniku. Sam interes na določeni ureditvi v posameznem konkretnem primeru ne more ustvariti legitimacijo kolektivnega predstavnštva za to, da bi spor o zahtevku, ki izvira iz individualne pravne situacije, spravil v kolektivni postopek, kajti po našem pozitivnem pravu — drugače na pr. po francoskem, kar je treba v tej zvezi posebej poudariti²⁶ — strokovne organizacije, še manj pa druga predstavnštva, nimajo pravice uveljavljati individualne zahtevke v urejenem spornem postopanju. Ti zahtevki so in ostanejo v izključnem razpolaganju dotičnih posameznikov, ki jih sicer morejo prenesti na druge osebe, kolikor je tak prenos po pravu mogoč, vendar samo na temelju posebnega pravnega posla, ki pa ne spremeni osnovnega, namreč individualnega izvira dotičnih zahtevkov. „Kolektivnega ali individualnega značaja spora ne določa število oseb, ki so udeležene, niti razvoj dogodkov, ki utegnejo nastati, marveč edinole njegov izvor in predmet; ne more biti odvisno od tretjih oseb, da bi s svojo intervencijo spremenile pravi značaj spora in ga prenesle po svoji volji z individualne na kolektivno raven“ je odločil Louis Josserand kot razsodnik.²⁷

²⁶ Spričo široke formulacije dotičnih pristojnostnih predpisov (gl. op. 14) in v čl. 11/III. knjige Code du travail ustanovljene pravice sindikatov, da izvršujejo pred vsemi sodnimi oblastvi vse pravice, ki pristojne stranki z ozirom na dejanski stan, ki škodi neposredno ali posredno kolektivnemu interesu, ki ga sindikat zastopa.

²⁷ Nekatero značilno odločbo francoskega razsodništva o pojmu kolektivnega spora: v razsodniško postopanje spada vsak spor, v ka-

terem je udeležen delavski sindikat in ki predstavlja kolektivni interes za skupnost službojemnikov; sem štejejo spori tako o službodavčevem zahtevku zoper delavski sindikat zaradi škode, povzročene s stavko, kakor tudi zahtevke sindikata nasproti podjetniku zaradi škode, povzročene s kršitvijo kolektivne pogodbe (CSA, 24. junija 1959, Droit ouvrier, 1959, 531). Dejstvo, da je bilo odpuščenih več delavcev in da je interveniral sindikat, samo na sebi še ne ustvarja kolektivnega spora, pač pa okolnost, da gre pri tem za razlago in uporabo kolektivne pogodbe, kar ustvarja kolektivni interes (CSA, 15. junija 1958, Droit Social, 1958, 292). Spor o tem, ali so delavci kršili službeno pogodbo in so zato odškodninsko odgovorni, ni kolektivni spor (kasacijsko sodišče, 2. marca 1959, Dalloz, 1959, 246). Tudi ni kolektivnen spor o zahtevku več delavcev (po sindikatu) na plačilo mezdnih zadržkov, ker ne gre za kolektivno pogodbo, ne glede na to, da je spor povzročil stavko (CSA, 19. oktobra 1958, Droit Social, 1958, 50). Ker je razsodniško sodstvo pristojno odločati o pravicah skupnosti delavcev do plačila, določenega po veljavnih pogodbah in vršiti njih razlago, ono ni pristojno določati, pod katerimi pogoji naj bi bil podjetnik dolžan vrniti zadržane zneske posameznim delavcem (CSA, 29. marca 1959, Droit Social, 1959, 239). Zahtevek sindikata na ponovno zaposlitev delavcev, odpuščenih zaradi stavke, je kolektivnega značaja, ker predstavlja kolektivni interes za vse delavce; ker pa je bila stavka političnega značaja, ki protipravno krši podjetnikove pravice, zahtevek dejansko ni bil utemeljen (CSA, 15. februarja 1959, Droit Social, 1959, 102). Ne morejo pa razsodniki predpisati zopetni sprejem odpuščenih delavcev, niti odločiti, da ohranijo vse pravice iz dosedanjega službovanja (CSA, 27. junija 1958, cit. Esmein, Le statut de la grève et du lock-out, Dalloz hebdomadaire, 1959, Chr. 36.) Ni kolektivnen spor, če odklanja podjetnik sprejem enega izmed odpuščenih delavcev (kasacijsko sodišče, 16. februarja 1959, Gaz. trib., 28/29 april 1959).

Glede sporov v zvezi z razvezo službenega razmerja: odpust posameznega delavca ni kolektivni spor (CSA, 14. novembra 1957). Tudi istočasnost odpustov sama po sebi ne, razen če ne pomeni kršitve kolektivne pogodbe (26. februarja 1958, Droit Social, 1958, 209), tudi če je odpust povzročil stavko (ibid.). Če gre za odpust delavca zaradi njegove sindikalne pripadnosti, je v sporu načelo sindikalne svobode, kar ustvarja kolektivni interes, torej kolektivni spor (CSA, 1. junija 1958, cit. Coblentz, 78).

V zvezi s podjetnikovim razpolaganjem z obratom: podjetnik odloča po tehničnih in gospodarskih vidikih o načinu obratovanja; njegovi ukrepi, ki se tičejo novih ureditev in s tem organizacije dela, morejo zadeti kolektivni interes in povzročiti kolektivni spor (CSA, 5. oktobra 1958, cit. Coblentz, 71). Ne more pa biti kolektivnega spora o ustavitvi obrata (CSA, 31. marca 1959, Droit Social, 1959, 214). Spori o odpustu oz. zopetnem sprejemu delavskih zaupnikov niso kolektivni, razen če gre za uporabo kolektivne pogodbe (CSA, 4. julija 1958, Droit Social, 1958, 292), ali pa če je bil odpuščen zaradi izvrševanja svojega mandata (CSS, 18. maja 1958, Droit Social, 1958, 260).

Naj samo opozorim na zanimiv problem ugasnitve kolektivnega zahtevka zaradi zastaranja; o tem ima izrečno določbo meksiški zakonik o delu z dne 18. avgusta 1951, po katerem zastarajo kolektivni (in individualni) zahtevki redoma v enem letu (čl. 328).

Izvršba na pravice intelektualne svojine.

Dr. Božidar Kobè.

Cilj izvršbe kot oblastvenega posega v pravno območje obvezanega pravnega subjekta je prisilno ostvarjanje ali zavarovanje (najčesče privatnopravnega) zahtevka zahtevajočega upnika, kadar zavezanec noče ali ne more izpolniti dolžne obveze, čeprav je ta obveza dokončno in na nepobiten način (n. pr. s pravomočno sodbo) ugotovljena.¹

Zahtevki, ki prihajajo v poštev, so ali nedelnarni, ali pa gredo na določeno vsoto denarja. V prvem primeru je predmet izvršbe individualno odrejena stvar (species), v drugem pa nasprotno vsa imovina zavezanca, vse njegove stvari, nepremične in premične (vključno tudi pravice), ki predstavljajo neko imovinsko vrednost in ki se morejo s prodajo ali na drug način vnovčiti. Da je neki predmet sredstvo za poplačilo upnikove denarne terjatve, je torej najvažnejše, da ima imovinsko vrednost in da se lahko vnovči.² Kolikor te lastnosti nima, ne more biti predmet, sposoben za poplačilo upnika v izvršbi. Nadaljnji pogoj je, da more zavezanec z dotično stvarjo (tudi pravico) razpolagati, bodisi da je ta njegova pravica neomejena ali omejena. V poslednjem primeru je seveda tudi izvršba dopustna samo v mejah zavezančeve možnosti razpolagati s predmetom (prim. § 468 odz.).

Izključno in neomejeno razpolaganje z neko stvarjo obstoji tam, kjer je stvar zavezančeva lastnina; ona daje zavezancu neomejeno pravico — absolutno in izključujočo oblast — razpolagati s stvarjo (pozitivna stran) in pravico vsakega drugega od tega izključiti (negativna stran — § 354 odz.) ter pri tem ne obstojé nikaki zakonski predpisi, ki bi to njegovo pravico omejevali. Omejena možnost, razpolagati z neko stvarjo, obstoji takrat, kadar zavezanec ni lastnik, ampak ima drugačno pravico na stvari (n. pr. pravico užitka, najemno, zakupno pravico). V takem primeru ne more biti predmet izvršbe sama stvar, ampak samó zavezančeva pravica na stvari, kolikor se seveda more vnovčiti

¹ Sajovic, Predhodna izvršba, Slovenski Pravniki 1937, 221.

² Prim. § 448 odz.: Zastava more biti vsaka stvar, ki je v prometu. Enako § 465 predh. načrta jugosl. drž. zakonika: Za zalogu može služiti svaka stvar, koja je u prometu; tudi § 456 ésl. načrta: každá věc, která je v právním obchodě, může biti zástavou.

in kolikor ni po zakonu vezana na osebo zavezanca³ (n. pr. pravica do rabe imena — prim. § 1393 odz.).

Naš novi izvršilni postopnik (zakon o izvršbi in zavarovanju)⁴ razlikuje glede na naravo pravice sledeče vrste izvršbe na pravice:

Izvršbo na denarne terjatve, ki je najpogostejša vrsta izvršbe na pravice (§§ 241—282 ip.), izvršbo na zahtevke, da bi se izročile ali dale premične telesne stvari (§§ 283—287 ip.) in izvršbo na „druge imovinske pravice“ (§§ 288—295 ip.), ki jih odreja zakon negativno v § 288/1 ip. z besedami: „Rubež zavarovančevih imovinskih pravic, ki ne spadajo ne med denarne terjatve, ne med zahtevke, na katerih podstavi sme zahtevati zavezanec od svojega dolžnika, naj mu izroči ali dá premične telesne stvari...“ Te vrste izvršba nas tu najbolj zanima, saj morejo biti „druge imovinske pravice“ najraznovrstnejše, tako pravica lova, ribolova, najemne in zakupne pravice, pravica užitka, rudosledna pravica, pravica zahtevati izročitev imovine ali njeno razdelitev in izločitev deleža (§ 291 ip. — čl. 126, 170 tz., §§ 841, 1215 odz.), obrtne pravice, predvsem pa naslednje absolutne pravice, kakor: pravica patenta, pravica vzorca in modela, pravica žiga kot pravice industrijske svojine in avtorska pravica. V tej zvezi pa je treba zaradi enotnosti predmeta omeniti še pravice do rabe imena, firme in naziva obratovališča kot pravice intelektualne svojine v širšem smislu. (Te pravice sicer niso imovinske pravice).

Kot podvrsto izvršbe na „druge imovinske pravice“ je treba v tej zvezi omeniti tudi izvršbo na obrtna, industrijska in podobna podjetja, vsebovano v §§ 296—299 ip.

Pojem intelektualne svojine, ki je po vsem kulturnem svetu splošno priznana ter najdalekosežneje zaščitena, se je pojavil v prejšnjem stoletju kot plod priznanja, da ima človek pravico tudi do uspeha svojega duševnega dela, do

³ Matijević, O izvršenju na pravima po novom izvršnom postopniku, Pravosuđe, 1938, 127.

⁴ Z dne 9. julija 1930, Sl. Nov. z dne 23. julija 1930, št. 165-LXII/564, Sl. L. št. 148/28 iz l. 1931; stopil v veljavo dne 1. januarja 1938, v območju Velikega sodišča v Podgorici pa dne 1. aprila 1938, z uredbo, s katero se uvaja zakon o izvršbi in zavarovanju (uip.) z dne 4. junija 1937, Sl. Nov. z dne 14. junija 1937, št. 131-XXXIX/292, Sl. L. št. 355/51 iz l. 1937.

tistih proizvodov svojega duha, ki obstoje iz ideje, ne pa neposredno iz telesnih stvari. Rimsko pravo ni poznalo pravic, ki bi jim ne bila predmet *res corporalis*. Zato se je nujno morala pojaviti nova oblika lastnine, tkzv. nematerialna svojina, katero vobče nazivamo intelektualno v širšem smislu, specialno pa v obliki profesionalne svojine. Svojina je vobče označba za pravice na nematerialnih stvareh — negmotnih dobrinah — v razliko od lastnine na materialnih, telesnih stvareh.

Na podlagi današnjega pojmovanja pravice in pravičnosti, da se mora priznati v korist vsakega človeka izključna pravica do uspeha njegovega dela (tudi duševnega), je zakonodavec ustanovil pravno zaščito tudi te nematerialne ali intelektualne svojine. Snov je uredil s posebnimi zakoni, ker je asimilacija z lastninsko pravico, kakor je normirana v pozitivnem pravu, zaradi povsem različne pravne strukture pravic intelektualne svojine ter lastninske pravice na telesnih stvareh nemogoča. Nastala je posebna teorija o nematerialnih imovinskih pravicah; za njeno izgradnjo ima največ zaslug Kohler.⁵ Izumitelju pripada tako posebna nematerialna imovinska pravica, ki ga upravičuje, da more svoj izum izkoriščati in tretje osebe od tega izključiti, za kar mu daje država za določeno dobo (po § 19 zak. o zaščiti industr. sv. — 15 let) popolno zaščito. Slično je pri avtorski pravici ter pri drugih pravicah. Bistvena razlika med lastnino po državljskem pravu ter intelektualno svojino po specialnih zakonih je prav v tem, da gre v prvem primeru za čisto materialno, telesno stvar, v drugem primeru pa za čisto nematerialno, netelesno stvar. V obeh primerih pa gre za absolutno in izključujočo oblast. Bistvena razlika nikakor ni dejstvo — često se tako zagotavlja —, da so pravice intelektualne svojine omejene glede dobe trajanja, saj to niti ne velja za vse pravice (n. pr. pravica žiga ni časovno omejena, enako pravica do rabe firme). Drugič pa je treba poudariti, da je zakonodavec določil maksimalno dobo trajanja v glavnem samo zato, ker ta doba v stvari ustreza približnemu maksimalnemu trajanju samega predmeta intelektualne svojine. Vsak industrijski izum na primer nujno teži, da se oprosti oblasti posameznika ter preide v službo družbe, ker je njegova

⁵ Kohler, Handbuch des Deutschen Patentrechtes, 1900, 55: „Ein Immaterialgüterrecht ist ein Recht an einem nicht körperlichen Genussgute der Menschheit und dieses Recht geht dahin, dass der Berechtigte allein die Befugniß hat dieses Genussgut nach gewissen Richtungen hin zu benützen und zu verwerthen.“

prirodna težnja, da se čim bolj širi ter končno preide v obče dobro.⁶ Slično je pri avtorski pravici, kjer zakonodavec postavlja vobče daljšo dobo zaščite (po § 58 našega avtor. zak. — 50 let, za fotografska dela — 20 let). Avtorska pravica izgubi namreč v toku daljše dobe ono vez, ki je prvotno obstajala med avtorjem ter njegovim duševnim proizvodom, ter preide končno v obče kulturno dobro človeštva.

Teorija o nematerialnih imovinskih pravicah ima svoj izvor v teoriji duševne lastnine.⁷

Objekt nematerialne imovinske pravice torej ni telesna stvar, v kateri je n. pr. izražena izumitvena ideja, marveč izumitvena ideja sama. Individualna pravica pa obstoji predvsem v tem, da ima imetnik patenta (patentni upravičenec) določeno pravno oblast nad to idejo, neomejeno s svojo duševno tvorbo — z izumom razpolagati ter vsakega drugega od tega izključiti. Isto bomo videli kasneje pri pravici vzorca, modela, žiga ter avtorski pravici.

Nadaljnje pravice intelektualne svojine v širšem smislu — pravice do rabe imena, firme in naziva obratovališča (imensko pravo) — sicer niso imovinske pravice, vendar gre tudi pri njih za svojino kot označbo za absolutno pravico na nematerialnih, netelesnih stvarih — imenu, firmi ter nazivu obratovališča.

S podrobnim proučevanjem pojma intelektualne svojine se tu nikakor ne morem baviti,⁸ ker bi nas to preveč oddaljilo od predmeta. Namen je bil le osvežiti pojem obenem z zastavljenim problemom. Čim pa so pravice intelektualne svojine zadobile splošno veljavo ter zaščito, je kaj kmalu nastalo vprašanje njihove prometne sposobnosti ter kot posledica tega vprašanje, koliko je ena ali druga pravica sposobna biti predmet izvršbe.

Pravice intelektualne svojine, ki jih štiti ves kulturni svet, so danes urejene tudi pri nas s specialnimi zakoni.

⁶ Kohler, l. c. 59, Popović, Zaštita trgovačke svojine v knjigi: Problemi trgovačkog prava, Beograd 1932, 42.

⁷ Kohler, l. c., 57.

⁸ Več o tem: Kohler, l. c., 55 sl., isti: Urheberrecht an Schriftwerken und Verlagsrecht, 1907, 1. 2, 27 sl., Šuman, Komentar Zakona o zaštiti autorskog prava i međunarodnih propisa 1935, 1 sl.

Pravice intelektualne svojine pa so:

1. Pravice industrijske svojine, zaščitene po zakonu o zaščiti industrijske svojine⁹ z dne 17. februarja 1922 (Sl. N. z dne 28. marca 1922, št. 69/IX, Ur. L., št. 163/58 iz l. 1922) z novelo z dne 27. aprila 1928 (Sl. N. z dne 23. maja 1928, št. 116/XXXIX, Ur. L., št. 199/58 iz l. 1928) ter mednarodno s pariško unijsko pogodbo z dne 20. marca 1883,¹⁰ so pravica patenta, vzorca, modela ter žiga (§ 7 z. o z. i. sv.). Pojem zaščite industrijske svojine je po našem zakonu ožji kot po čl. 1, odst. 1., pariške unijske pogodbe,¹¹ ker so ostale pravice urejene v drugih zakonih, tako trgovinska firma v trgovinskem zakoniku, naziv obratovališča v obrtnem zakonu, sorodne označbe ter pobijanje nelojalne tekme pa v posebnem zakonu o pobijanju nelojalne tekme z dne 4. aprila 1930,¹² vendar zakon ni dosleden, ker ščiti tudi ime, firmo in naziv obratovališča (§ 54 z. o z. i. sv.), vendar le nasproti tujemu še zaščitenemu žigu, ki je identičen z imenom, firmo ali nazivom obratovališča, zadnjega tudi kot žig.

2. Avtorska pravica (pravice literarne in umetniške svojine), zaščiteni po zakonu o zaščiti avtorske pravice z dne 26. decembra 1929 (Sl. N. z dne 27. decembra 1929, št. 304/CXXIX, Sl. L. z dne 25. januarja 1930, št. 109/24) ter

⁹ Okrajšano: z. o z. i. sv.

¹⁰ Rev. 14. decembra 1900 v Bruslju, 2. junija 1911 v Washingtonu (dopolnjena 14. aprila 1891 s posebnim dogovorom o centralni registraciji žigov), 6. novembra 1925 v Haagu. Naša država je pristopila k uniji dne 26. februarja 1921 (Sl. N. z dne 19. februarja 1921 št. 38), k rev. Haški konvenciji pa dne 19. junija 1928 (Sl. N. z dne 26. septembra 1928 št. 223-LXXXII) vendar z veljavo od 29. oktobra 1928 (Sl. N. z dne 30. oktobra 1928 št. 252). Pariška unijska pogodba je bila poslednjič revidirana v Londonu 2. junija 1934. K tej konvenciji pa naša država še ni pristopila. S fin. zak. za l. 1939/40 je bil minister za trgovino in industrijo pooblaščen, da izda po odobritvi ministrskega sveta uredbo z zakonsko močjo, s katero se spremeni in dopolni zakon o zaščiti industrijske svojine z dne 17. februarja 1922 in 27. aprila 1928 (pač na osnovi londonske konvencije). Načrt novele pa je bil izdelan že pred fin. zak.

¹¹ „La protection de la propriété industrielle a pour objet les brevets d'invention, les modèles d'utilité, les dessins et modèles industriels, les marques de fabriques ou de commerce, le nom commercial et les indications de provenance ou appellations d'origine, ainsi que la répression de la concurrence déloyale“, cit. iz Šuman, Zakonski propisi iz oblasti industrijske svojine, 1931, 293.

¹² Sl. N. z dne 11. aprila 1930, št. 85/XXXII, Sl. L. z dne 31. maja 1930, št. 10/5.

mednarodno po Bernski konvenciji za zaščito književnih in umetniških del z dne 9. septembra 1886.¹³

3. Imensko pravo, ki obsega pravico do rabe imena, zaščiteno ne samo po zakonu o osebnih imenih z dne 19. februarja 1929 (Sl. N. z dne 26. februarja 1929, št. 47/XXI, Ur. L. z dne 14. marca 1929, št. 110/26) ter odz. (§ 43), ampak tudi po trgovinskem zakoniku — firma, zakonu o zaščiti industrijske svojine, pobijanju nelojalne tekme, zaščiti avtorske pravice, obrtnem zakonu, pravico do rabe firme, zaščiteno po trgovinskem zakoniku in obrtnem zakonu (§ 129), naziv obratovališča po obrtnem zakonu, oboje tudi po odz. in zakonu o zaščiti industrijske svojine (§ 54 v gori omenjenem obsegu) zlasti pa po zakonu o pobijanju nelojalne tekme (§ 11). V zvezi z nazivom obratovališča je treba omeniti še druga zunanja obeležja podjetja, zaščiteni po zakonu o pobijanju nelojalne tekme (§ 11).

V pravni znanosti obstoji v korist trgovcev nadaljnja vrsta pravic intelektualne svojine — pravica profesionalne svojine nad trgovinskim obratom kot celoto (la propriété commerciale), to predvsem na podlagi zakonodaje v nekaterih državah, zlasti Francije („propriété du fonds de commerce“, zakon iz l. 1909, zlasti pa zakon o zaščiti trgovinske svojine iz l. 1926),¹⁴ vendar za to v naši pozitivni zakonodaji ni osnove. Da pa upošteva tudi naša zakonodaja povsem izjemen položaj podjetja kot celote, kažejo že navedene določbe izvršilnega postopnika (§§ 296—299),¹⁵ po katerih je izvršba na podjetja posebej urejena, slično kot izvršba na „druge imovinske pravice“. Ta izvršba bo pa omenjena le mimogrede, kolikor gre za vprašanje možnosti izvršbe na pravice, ki se morejo odsvojiti le s podjetjem vred, na katerega so vezane (licenca, pravica po § 14 z. o z. i. sv., žig, firma, naziv obratovališča).

A. Izvršba na pravice patenta, vzorca in modela. Pravice patenta, vzorca in modela morejo biti v nasprotju z

¹³ Rev. v Berlinu dne 15. novembra 1908, v Rimu dne 2. junija 1928. Naša država je pristopila Rev. Bernski konvenciji z zakonom z dne 22. marca 1930 (Sl. N. z dne 9. julija 1930, št. 153/LVII) in sicer tako, da ne velja pristop samo za B. K., revidirano v Berlinu, marveč tudi že za konvencijo, revidirano v Rimu.

¹⁴ Prim. Popovič, Zaščita trgovačke svojine, v knjigi: „Problemi trgovačkov prava“, 1932, 40 s tam navedeno literaturo.

¹⁵ Prim. tudi § 1409 odz. O izvršbi na podjetja gl. zlasti Kollross, Die Exekution auf Vermögensrechte und Unternehmungen, 1936, 125.

ostalimi pravicami intelektualne svojine predmet izvršbe. Iz same vsebine teh pravic izhaja, kako učinkovita je izvršba na dalekosežne pravice patenta, vzorca in modela, ter kakšno škodo lahko upravičenec-zavezanec utрпи. Seveda pa izvršba nikakor ne sme imeti edini cilj gospodarsko uničenje morda revnega izumitelja, ki poleg patenta nima ničesar, saj je večina naših domačih izumiteljev (40%) iz vrst malih obrtnikov in zasebnikov, torej iz ekonomsko šibkih slojev, temveč zavarovanje upnikov v drugih primerih, zlasti pa kot učinkovito sredstvo, da prisili dolžnika k čim prejšnjemu plačilu upnikove terjatve.

Izvršilni postopnik vsebuje namreč dve povsem koordinirani načeli: učinkovitost izvršilnih sredstev v svrhu čim uspešnejšega ostvarjenja (najčešče) pravnopravnih zahtevkov upnikov in socialno primerčnost izvršilnih sredstev in s tem v zvezi socialno zaščito dolžnika-zavezanca. Moderni zakonodavec zastopa v izvršilnem postopku stališče, da je treba z učinkovitostjo izvršilnih sredstev spojit vedno tudi načelo čim manjše škode za gospodarstvo.¹⁶ To predvsem iz razloga, da se prepreči gospodarska propast zavezanca, kadar bi bili z njegovo propastjo prizadeti narodnogospodarski ali drugi važni javni, zlasti kulturni interesi, ter očuva njegova sposobnost za nadaljnje uspešno gospodarsko in kulturno delovanje. Izvršilni postopnik vsebuje niz socialno političnih določb v zaščito zavezanca (prim. §§ 209, 241, 242 ip.), prav v svrhu, da prepreči popolno gospodarsko propast zavezanca ter očuva njegovo pridobitno sposobnost.¹⁶ Pomen pravic industrijske svojine za narodno gospodarstvo je izreden, prav tako pomen najdalekosežnejše zaščite izumiteljev zaradi čim večjega napredka na polju domače obrti in industrije. Zato je zaščita zavezanca zlasti tu neobhodno potrebna. Druga prav tako važna pravica intelektualne svojine — avtorska pravica je po avt. zak. celo izvzeta od izvršbe ter izvršba dopustna le v imovinsko korist, ki jo ima avtor od svojega duševnega proizvoda. Izvršilni postopnik vsebuje določbe (§§ 209 št. 6 in 15, 242 ip.), ki kažejo, da je zakonodavec imel v mislih tudi zaščito avtorja, še dalekosežnejšo zaščito pa vsebuje § 20 avt. zak.

Po zakonu o zaščiti industrijske svojine je patent pravica, pridobljena na način, kakor ga predvideva zakon, ki daje imetniku izključno oblast, da za določen čas (15 let)

¹⁶ Goršič, Socijalna zaščita u izvršnom postupku, Pravosude, 1932, 21.

obrtno uporabljaja ter izkorišča nov izum na obrtnem, industrijskem ali sicer gospodarskem polju ter predmete, po njem izdelane, spravlja v promet (§ 8).¹⁷ Zakon ščiti torej izum, ki se lahko uporablja na katerem koli področju človeškega proizvodjanja,¹⁸ vendar le nov izum (§§ 8 in 10 z. o z. i. sv.). Izum pa, ki ga zakon ne definira, mora biti taka duševna tvorba, ki je po svoji zamisli sposobna za gospodarsko izkoriščanje kot nova uporaba prirodnih sil zaradi dosege novih učinkov na gospodarskem področju, in sicer v zadostitev neki gospodarski potrebi. Pravica patenta torej upravičuje patentnega upravičenca (imetnika patenta), da izum določeno dobo izključno uporablja ter izkorišča. Hkrati mu daje tudi pravico, da more vsakega drugega od proizvodjanja ter ukoriščanja prijavljenega ter patentiranega izuma izključiti. Pravica patenta, ki velja od trenutka vpisa v patentni register (§ 28/1 z. o z. i. sv.), predstavlja tako absolutno in izključujočo oblast, neko absolutno pravico na netelesni stvari t. j. nematerialno imovinsko pravico v smislu Kohlerjeve teorije. Pravica patenta obsega v glavnem: pravico izključnega proizvodjanja ter ukoriščanja proizvodov (§ 8 z. o z. i. sv.), njih spravljanja v promet (isti §), pravico na dopolnjevanje in izpopolnjevanje patenta (§ 11/5),¹⁹ pravico prvenstva (§ 90), pravico odsvojitve ter zastavitve (§§ 23, 24), pravico dajati licence (§ 25), pravico na ukoriščanje izuma brez izkaza strokovne usposobljenosti (§ 22), zlasti pa pravico do civilnopravne in kazenskopravne zaščite (§§ 147, 148), ev. tudi posebne tožbe po §§ 548—554 cpp.²⁰ Imetnik patenta mora včasih dopustiti izvestne omejitve, tako za primer prisilne licence (§ 26/5), razlastitve (§ 20), monopolizacije (§ 16), zakonske licence (§ 15), in zakonske predkupne pravice v korist države (čl. 22 zakona o državni obrambi z dne 14. julija 1950) in

¹⁷ Čl. 1, odst. 2. pariške unijske pogodbe: „La propriété industrielle s'entend dans l'acception la plus large, et s'applique non seulement à l'industrie et au commerce proprement dits mais également au domaine des industries agricoles (vins, grains, feuilles de tabac, fruits, bestiaux) et extractives (minéraux, eaux minérales —)“, cit. iz Šuman, Zakonski propisi... l. c., 295.

¹⁸ Škerlj, Uredba o zaščiti industrijske svojine, Zbornik znanstvenih razprav, I. 1921, 279.

¹⁹ Oz. na dopolnilni in poboljševalni patent.

²⁰ Mirković, Suština patentnog prava, Policija 1957, 845. Posestna tožba pa ni baš praktična, ker z. o z. i. sv. na svojevrsten način ureja civilnopravno zaščito — prim. Škerlj, O izumu stvorjenem „v službi“, Zbornik znanstvenih razprav, V. 1925/26, 408, op. 35.

zavisnosti patenta (§§ 11, odst. 6., 55), vendar pravica patenta s tem nikakor še ne izgubi bistva dalekosežne pravice, ki bo mnogokrat sposobnejši predmet izvršbe, kakor kateri koli drugi imovinski predmet. Lahko si mislimo, da bo prepoved razpolagati s pravico patenta ter proizvodi, zlasti pa njih prisilno vnovčevanje, občutno zadela imetnika patenta; skušal bo čimprej upnika zadovoljiti, da se reši občutne gospodarske izgube.

Subjekt pravice patenta je lahko fizična ali juristična oseba, pa tudi družba, bodisi družba po odz., bodisi trgovinska, če je pravico pridobila po svojem organu ali pa če je bila pravica patenta vložena v družbo kot imovinski vložek (aport, prim. §§ 189/2 in 421/1 novega trgovinskega zakona — ntz.).²¹ Mogoče je, da več oseb skupaj postanejo patentni soupravičenci. Njih medsebojno razmerje se presoja po občem državljskem zakoniku (§ 18 z. o z. i. sv.). Vsi ti morejo biti zavezanci v izvršbi (prim. § 226/3, ntz.)

Velikega pomena sta tudi pravica vzorca in modela, vendar ne v takem obsegu kot pravica patenta. Pravice vzorca in modela zakon ne definira, pač pa le pojem vzorca in modela. Vzorec je vsaka slika ali črtež, ki lahko služi za vzgled in se lahko prenese na industrijski ali obrtni izdelek (§ 36/1). Model pa vsak plastični izdelek, ki predstavlja kak industrijski ali obrtni predmet, ali ki se uporablja na kakšnem industrijskem ali obrtnem predmetu (§ 36/2). Pravica vzorca in modela, ki traja najdlje 10 let (§ 43), velja od trenutka vpisa v register vzorcev in modelov. Z vpisom pridobi imetnik pravice izključno pravico, da svoje izdelke, kolikor ustrezajo zaščiteni vrsti blaga, opremlja z vzorcem, ali da po vzorcu (modelu) svoje proizvode izdeluje, uporablja ali spravlja v promet (§ 41). Pri izumu gre za novo tehnično uporabo prirodnih sil, pri vzorcu in modelu pa le za obliko nekega produkta (vzorec dvodimenzionalen, model trodimenzionalen); oblika mora biti poleg tega še sposobna, da služi za vzgled obrtnemu ali industrijskemu izdelku. V ostalem velja v sm. § 48 z. o z. i. sv. vse, kar je bilo navedeno pri pravici patenta, tudi za pravici vzorca in modela z razlikami, ki sledijo iz prirode posamezne pravice. Imetnik pravice vzorca in modela ima v glavnem iste pravice, kakor imetnik pravice patenta, prav tako ima prvi prijavitelj pravico prvenstva (§ 107).

²¹ Prim. Mirković Đorđe, Patenti i prava iz njih izvedena kao predmeti društvenih uloga, Privredna utakmica, 1939, št. 2, 1.

Zaradi povsem skladnih pozitivnih določb zakona o izvršbi in zavarovanju obravnavam izvršbo na pravico patenta in na pravice vzorca in modela skupno. Kjer govorim le o pravici patenta, velja isto za pravici vzorca in modela, saj se izvršba pri vseh treh prav enako izvede.

Dočim stari avstr. izvršilni red v § 531 ni poznal posebnega načina izvršbe na pravico patenta, kakor tudi ne na pravico vzorca in modela, je naš novi izvršilni postopnik v skladu z z. o z. i. sv. uredil v § 288, odst. 3 in 4 v zvezi z določbami o izvršbi na „druge imovinske pravice“ tudi izvršbo na pravico patenta (vzorca, modela) ter na pravico iz prijave patenta (vzorca, modela). Jugoslovanski zakonodavec je občutil pomanjkljivost sistema avstr. izvršilnega prava ter ustanovil izvršbo na pravico patenta (vzorca, modela), poleg tega pa rešil sporno vprašanje, ali je možna izvršba tudi na pravico iz prijave patenta (vzorca, modela) v pozitivnem smislu, kakor je že vobče prevladovala tako v teoriji kakor tudi v praksi, z izrečno uzakonitvijo izvršbe tudi na začasno pravico iz prijave patenta (vzorca, modela).

„Vodeči računa o podnesenom mišljenju Uprave za zaščito industrijske svojine, projekat je kao dopunu preuzetih propisa avstr. zakona o izvršenju predvidio potrebna naređenja o izvršenju na prava patenta ili prava uzorka (modela)“. Tako se glasi tekst obrazloženja k izvršilnemu postopniku (str. 27)²² v pogledu določbe odst. 3 in 4. § 288 ip. glede na dejstvo, da avstr. izvrš. red ni vseboval določbe o izvršbi na pravice patenta (vzorca, modela).

Pri predmetni izvršbi razlikuje zakon: rubež, kateremu je cilj pridobitev zastavne pravice na pravici in njeno vnovčitev v svrhu poplačila denarne terjatve zahtevajočega upnika, v čigar korist se vodi izvršba.

I. Rubež. Zakon razlikuje predvsem dva načina rubeža in sicer na pravico patenta (vzorca, modela) in na pravico iz prijave (vzorca, modela).

1. Rubež pravice patenta se izvrši z vpisom zastavne pravice v patentni register po § 28 z. o z. i. sv. (§ 288, odst. 3., st. 1. ip.). Vprašanje obče dopustnosti izvršbe na pravico patenta je rešeno s tem, kjer je v zakonu o z. i. sv. ustanovljena prometna sposobnost pravice patenta (§ 25, odst. 2.), pa tudi sposobnost biti pred-

²² Cit. po Matijević-Čulinović, Komentar zakona o izvršenju i obezbeđenju. I. knjiga, 1957, 298, op. 16 k § 288.

met zastavne pravice (§ 24). Sam z. o z. i. sv. predvideva dalje izvršbo z besedami: „obe pravici (pravica patenta in pravica iz prijave patenta) se smeta v celoti ali po idealnih delih prenesti s pravnim poslom, s o d n i m o d l o k o m ali s poslednjo voljo“ (§ 23, odst. 2).

Določba § 288, odst. 3., st. 1., ip., po kateri se rubež pravice patenta pridobi z vpisom zastavne pravice v patentni register, je v skladu s § 28, odst. 1., z. o z. i. sv., ki določa, da se pravica patenta, zastavna pravica na patentih (§ 24) in druge stvarne pravice na patentnih pravicah pridobe z vpisom v patentni register ter veljajo od tega trenutka dalje tudi proti tretjim osebam. Register se vodi pri Upravi za zaščito industrijske svojine v Beogradu (§ 80 z. o z. i. sv., § 81 za vzorce in modele). Register je urejen po podobnih načelih kot zemljiška knjiga ter je javna knjiga. Prav tako ima A, B, C list in zastavne pravice kakor tudi vsa bremena se vpisujejo v C list. Če sodišče dovoli rubež, zaprosi upravo za zaščito industrijske svojine v Beogradu, da izvede vpis (§ 288, odst. 3., st. 2., ip.). Ko vpiše uprava zastavno pravico v register, mora terjatev, za katero se je rubež dovolil, izrečno označiti za izvršljivo. Učinek vpisa je ta, da je dopustno poseči z izvršbo zaradi poplačila izvršljive terjatve na dotično pravico patenta neposredno zoper vsakogar, ki bi pridobil patent pozneje s pravnim poslom od vpisanega imetnika, t. j. zavezanca (§§ 288, odst. 3., st. 3., 71. odst. 2., 72 ip.).²³ Prepoved zavezancu, da ne sme z zarubljeno pra-

²³ Kljub temu, da v avstr. izvršilnem redu (§ 331) povsem pogrešamo navedene določbe izvršilnega postopnika, se je vendar rubež pravice patenta vršil po avstr. izvršilnem pravu prav tako z vpisom zastavne pravice v patentni register glede na določbo § 19 patentnega zakona z dne 11. jan. 1897 drž. zak. 30, ki je dopuščal pravico patenta kot predmet zastavne pravice, v zvezi s § 23 pat. zak., ki je identičen z našim § 28 z. o z. i. sv. — Prim. Neumann-Lichtblau, Kommentar zur Exekutionsordnung, 1928, II. 1056; Šuman, Die Exekution auf Patentrechte, Allgemeine Österreichische Gerichtszeitung 1901, št. 4, 25; Pisko, Die Exekution auf Patentrechte, Allg. Öster. Gerichtszeitung 1898, št. 47, 370; Heller-Trenkwalder, Österreichische Exekutionsordnung in ihrer praktischen Anwendung, 1912, 859, op. 1; Kollross, l. c., 71; Walker, Österreichisches Exekutionsrecht, 1925, 289. Dr. J. Šuman razlikuje predvsem patentne pravice v ožjem in širšem smislu. Tu je mišljena le pravica patenta v ožjem smislu. O pravici patenta v širšem smislu (pravici iz prijave patenta) pozneje.

Sporno je bilo le, ali je za rubež pravice patenta potrebna tudi še prepoved zavezancu, da se vzdrži vsakega razpolaganja s pravico patenta (§ 331, odst. 1., ir.), ali pa zadostuje vpis zastavne pravice v register, oziroma je le-ta edino odločilen glede na določbo § 23 pat. zak. Šuman, l. c., zahteva še prepoved zavezancu, Pisko, l. c. in Koll-

vico razpolagati, kakor to vobče zahteva § 288/1, ip. glede rubeža „drugih imovinskih pravic“, je po izrečni določbi zakona nepotrebna (§ 288/3, ip.). Edino odločilen je vpis zastavne pravice v register.

Vrstni red rubeža pravice patenta se presoja po trenutku, ko dospe zaprosilo sodišča za vpis zastavne pravice v patentni register k upravi (prim. § 28/3, z. o z. i. sv.). Če je za isto pravico patenta več izvršilnih predlogov pri istem dovolilnem sodišču, je za vrstni red posameznega upnika odločilen vrstni red izvršilnih predlogov. V takem redu mora sodišče tudi zaprositi za vpis zastavne pravice v korist posameznega upnika. Enako se presoja vrstni red, če se izposluje rubež pravice patenta pri več različnih sodiščih. Vse to v skladu z načeli izvršilnega postopnika ter zakona o zemljiških knjigah (§§ 263/3, ip. in 29/1, zzk.). Rubeži, pridobljeni v istem času dobe tudi v patentnem registru isti vrstni red, za kar mora dovolilno sodišče poskrbeti (§ 28/4, z. o z. i. sv.).

Rubež pravice vzorca ali modela se izvrši prav tako z vpisom zastavne pravice v register vzorcev (modelov) in velja vse, kar je bilo navedeno, tudi za pravice vzorca in modela (§ 288/3, ip.) v zvezi z določbami z. o z. i. sv. (§§ 48, 81).

2. Pravica iz prijave patenta ali iz prijave vzorca (modela)²⁴ se zarubi po § 288/4 ip. na ta

ross, l. c., sta istega mnenja kot Neumann, ki je spor rešil v zadnje navedenem smislu, češ, da je § 23 pat. zak. derogiral § 351, odst. 1., ir. glede rubeža patentne pravice in je rubež pravice mogoče pridobiti le z vpisom v patentni register. Neumann, l. c. 1037, utemeljuje svoje mnenje s tem, če bi se zahtevala še prepoved po § 351 ir. ter bi se zavezanec po prejemu prepovedi razpolagati s pravico, odrekel pravici ali pa patent prodal nekemu tretjemu in bi prošnja za prenos in vpis pravice patenta na pridobitelja prišla k patentnemu uradu, še preden bi zahtevajoči upnik zaprosil za vpis zastavne pravice v register, bi bili prejšnji pravni posli popolnoma veljavni in učinkoviti tudi nasproti tretjim, zlasti pa nasproti zahtevajočemu upniku (seveda izven izpodbijalnega zakona). Edino odločilen je torej vpis v register. Jugoslovanski zakonodavec se je pridružil mnenju Neumanna ter v § 288, odst. 3., z. st., ip. izrečno določil, da „prepovedi zavezancu ni izdati“. Podobno Eberl-Sajovic v Neumann-Lichtblau l. c. 1597. — Po nemškem pravu je bilo mogoče pridobiti rubež le s prepovedjo zavezancu razpolagati s pravico patenta. — Kohler, l. c., 529.

²⁴ Zakon sicer v § 288/4 ip. izpušča pravico prijave modela, vendar velja določba nedvomno tudi za model, že iz vidika določbe § 36/3, z. o z. i. sv., ki izrečno določa, da veljajo vse določbe z. o z. i. sv., predvidene za vzorec, skladno tudi za model. Isto mora veljati za ip., ker ni razloga, da bi zakonodavec izvršbo na pravico iz prijave modela namenoma izpustil.

način, da dovolilno sodišče prepove zavezancu vsako razpolaganje s pravico. O dovoljenem rubežu mora obvestiti tudi upravo za zaščito industrijske svojine v Beogradu. Tudi zastavni popis pravice se sme odrediti, če je to po kakovosti zarubljene pravice možno in primerno (§ 288/1, ip. v zvezi s § 213 ip.). Popolnoma v skladu s pravno vsebino zarubljene pravice določa § 288/4, z. st., ip., da mora sodišče z vnovčenjem zarubljene pravice počakati toliko časa, dokler se pravnomočno ne dodeli pravica patenta (vzorca, modela). Zarubljena pravica se torej ne more vnovčiti prej, dokler ni pravica patenta (vzorca, modela) pravnomočno podeljena prijavitcu. Zoper sklep, s katerim se zavezancu, ko je bil rubež dovoljen, prepoveduje, razpolagati z zarubljeno pravico (in z zastavo, dano za zavarovanje te pravice), ni dopusten rekurz (§ 300, št. 1., ip.).

S tem je izvršilni postopnik rešil po avstr. izvršilnem pravu sporno²⁵ vprašanje, ali je taka začasna pravica predmet izvršbe ali ne, v pozitivnem smislu glede na določbo § 24 z o z. i. sv., po kateri je zastavna pravica na pravici iz prijave patenta (enako vzorca in modela po § 48) dopustna ravno tako kot na pravico patenta samo,²⁶ pa tudi glede na določbo § 25, odst. 2, po kateri se smeta obe pravici v celoti ali po idealnih delih prenesti s pravnim poslom, s o d n i m o d l o k o m ali s poslednjo voljo. (Po § 48 velja to tudi za pravici iz prijave vzorca in modela).

V razumevanje spornega vprašanja se je predvsem treba poglobiti v vsebino pravice iz prijave patenta, ki jo zakon ureja ter ji daje dalekosežno zaščito, seveda le začasno, dokler se dokončno ne odloči, ali pride do podelitve patenta ali ne. Zlasti pa, ali je na pravici iz prijave patenta (patentni pravici v širšem smislu)²⁵ možno pridobiti zastavno pravico, kar do uzakonitve ni bilo jasno, v čemer je teorija videla osnovni problem za rešitev omenjenega vprašanja dopustnosti izvršbe.

²⁵ Šuman, Die Exekution auf Patentrechte, I. c., 25, 26; Kollross, I. c., 73; Walker, I. c., 291.

²⁶ Uredba o zaščiti industrijske svojine z dne 15. novembra 1920 (Sl. N. z dne 17. novembra 1920, št. 265) v § 24 še ni poznala zastavne pravice na pravici iz prijave patenta. Prim. Škerlj, I. c., 283: „Predmet zastavne pravice naj ne bo samo patentna pravica, nego tudi že pravica, ki jo daje prijava patenta“. Škerlj pri tem opozarja, „da gospodarskih ali pravnih pomislekov zoper to razširitev pač ni, nasprotno reven izumitelj bo laže našel finančnika, ki mu pomore izkoristiti izum, če bo finančnik za svojo terjatev že od vsega početka zavarovan“.

Predmet zastavne pravice in izvršbe more biti vsaka stvar, ki je v prometu (§ 448 odz.) ali z drugimi besedami, ki se more vnovčiti, kajti praviloma pride zahtevajoči upnik do poplačila svoje terjatve s prodajo zarubljenega predmeta. („Quod emptionem venditionem recipit, etiam pignorationem recipere potest“, D 20, 1, 9, 1). Izjeme od tega načela so predvidene v različnih zakonih, bodisi da je predmet povsem odtegnjen zastavi, bodisi le izvršbi v celoti ali v omejenem obsegu. Nikjer pa ni bila pravica iz prijave patenta omejena kot pravica, na kateri ne bi bilo mogoče pridobiti zastavne pravice ali, na katero ne bi bilo mogoče poseči z izvršbo. Iz tega Šuman²³ logično zaključuje, da je pravica iz prijave patenta sposobna biti predmet zastavne pravice, pa tudi, da je mogoče na njo učinkovito poseči z izvršbo.

Pravica iz prijave patenta je začasna pravica z dalekosežno vsebino, ki obstoji predvsem v pravici prijavitelca na končno podelitev patenta, če izpolni vse v zakonu določene pogoje in sicer ex tunc t. j. z dnem, ko je došla prijava k upravi za zaščito industrijske svojine (§§ 85/2, 90/1 in 107/1, za vzorec in model). Po § 85/1, z. o z. i. sv. je vsak, kdor hoče pridobiti pravico patenta, dolžan svoj izum prijaviti v po zakonu predpisani obliki pri upravi. Kot trenutek prijave se smatra trenutek, ko prijava dospe k upravi (§ 85/2, z. o z. i. sv.). Od tega trenutka dalje ima prijavitelj prioriteto pravico, zahtevati podelitev patenta, če izpolni vse po zakonu predpisane pogoje, zlasti pa, če preteče dvomesečna doba, potem ko je bila prijava objavljena v „Glasniku Uprave za zaščito industrijske svojine“ ter pri upravi tudi razgrnjena (§ 93),²⁷ brez vsakemu interesentu dovoljenega prigovora (§ 94),²⁸ ali pa, če se po postopanju s prigovori, izkažejo le-ti kot brezpredmetni ter se patent more do-

²⁷ S tem daje zakon interesentom možnost, prijavo vpogledati z vsemi prilogami vred ter podati ev. prigovore, zlasti da predmet prijave ni sposoben patentne zaščite, da ne gre za nov izum, da gre za odvisni patent, da prijavitelj ni sam tvorec prijavljenega izuma, njegov dedič ali pridobitelj pravice (§ 94 z. o z. i. sv. v zvezi s §§ 8—12).

²⁸ Nekaka actio popularis. Postopek vsebujejo določbe §§ 95—98 z. o z. i. sv. Zoper rešitev prijavnega odbora, s katero se prijava zavrača ali pa odobri, toda v delnem obsegu, ali prijavljeni patent proglašeni za odvisnega, ima prijavitelj v 30 dneh po prejemu rešitve možnost pritožbe na odbor za pritožbe, ki o prijavi dokončno sklepa. Ravno tako ima prigovornik pravico pritožbe, če se patent odobri. Ta prigr. postopek za vzorce in modele ni predviden, možna je le tožba na uničenje (ničnostna tožba) že po pravnomočni podelitvi pravice vzorca (modela).

končno podeliti. To prvenstveno pravico, ki mu jo zakon daje s trenutkom, ko dospe pravilna²⁹ prijava k upravi, ima prijavelec zoper vsakega poznejšega prijavitelca istovetnega izuma (§ 90/1 z. o z. i. sv.).

§ 93/3 z. o z. i. sv. določa, da stopijo v korist prijavitelca z objavo v „Glasniku“ začasno v moč zakonski učinki patenta. Z objavo prijave pridobi torej prijavelec samo začasno pravico, izključno izvrševati in ukoriščati svoj izum. Zakon imenuje to pravico iz prijave patenta predmet začasne zaščite (§ 102). V primeru neizpolnitve zakonitih pogojev izgubi prijavelec vse dotlej pridobljene pravice iz prijave. Pravico patenta samo pa pridobi prijavelec šele z vpisom v patentni register, vendar z veljavnostjo ne od trenutka dejanskega vpisa, ampak ex tunc, torej od trenutka, ko je dospela prijava ali prošnja za vpis k upravi.³⁰ Če se pravica patenta ne podeli ter do vpisa ne pride, prestaneta prvenstvena pravica in začasna pravica iz prijave patenta, ki predvsem nalaga upravi, komu mora podeliti patent pred drugimi prijavitelci istovetnega izuma.

Kljub temu pa pravica iz prijave patenta ni zgolj bodoča, pogojna pravica, zahtevati podelitev patenta, ampak čisto določna, konkretna in takojšnji gospodarski funkciji namenjena pravica;³¹ ona se more spričo njene prometne sposobnosti predvsem odsvojiti (§ 23 z. o z. i. sv.), pa tudi zastaviti (§ 24 z o i. sv.). Zlasti je pravica iz prijave patenta priljubljena kot predmet prodaje, kar nam mesečno dokazuje rubrika v „Glasniku Uprave za zaščito industrijske svojine“. Povsem v skladu z zahtevami modernega gospodarstva je novi izvršilni postopnik na podlagi cit. določb zakona o zaščiti industrijske svojine glede prometne sposobnosti pravice iz prijave patenta pripustil izvršbo tudi na pravico iz prijave patenta kot pravico patenta v širšem smislu. Modernemu prometu nikakor ne bi ustrezalo, če bi predmet izvršbe mogla biti le pravica patenta v ožjem smislu, ne pa tudi pravica iz prijave patenta. Mnogokrat ima zavezanec zgolj svojo izumitveno idejo, katero skuša s prijavo patenta spraviti v denar. V tem primeru bi upnik mnogokrat prišel ob plačilo

²⁹ Če te ni, velja § 90/2, z. o z. i. sv.

³⁰ Škerlj, l. c., 284. Zagovarjati bi se dalo tudi drugo stališče, da gre namreč le za prednostno pravico, spričo diktije §§ 93/3 in 102/1, z. o z. i. sv., zlasti pa, ker začne teči 15 letna doba v sm. § 19/1, z. o z. i. sv. šele z dnem objave prijaviteljenega izuma v „Glasniku“.

³¹ Šuman, l. c., 26.

svoje terjatve, če bi zavezanec pred končno podelitvijo patenta svojo pravico prodal ali pa jo zastavil komu drugemu.

Ker pravica iz prijave patenta po § 28/1 z. o z. i. sv. ne more biti predmet vpisa v patentni register, je tudi izvršba na to pravico po izvršilnem postopniku drugače urejena: glede na omenjeno naravo in vsebino pravice, pa se vnovčitev zarubljene pravice niti ne more izvršiti, ampak le pravnomočno podeljena pravica patenta.³²

V skladu z navedeno določbo § 28/1 z. o z. i. sv., po kateri se zastavna pravica na pravici iz prijave patenta ne pridobi z vpisom v patentni register, določa § 288/4, ip., da se omenjena pravica zarubi na ta način, da dovolilno sodišče prepove na predlog zahtevajočega upnika zavezancu vsako razpolaganje s pravico, obenem pa obvesti o dovoljenem rubežu upravo za zaščito industrijske svojine, kar šele ima za posledico, da je rubež pravice opravljen. Šele od trenutka dostavitve dovolilnega sklepa upravi velja rubež za opravljenega ter učinkovitega proti tretjim osebam.³³ Od

³² Iz istega vzroka, zlasti, ker je tudi § 23 avstr. pat. zak. povsem identičen s § 28 z. o z. i. sv., je § 19 avstr. pat. zak. pripuščal zastavno pravico le na patentni pravici kot taki, ne pa na pravici iz prijave patenta; določbo je povzela tudi jugosl. uredba o zaščiti industrijske svojine z dne 15. novembra 1920. Šuman, l. c., 26, je mnenja, da zakonodavec s tem nikakor še ni izključil zastavne pravice na pravici iz prijave patenta iz že omenjenih razlogov. Enako Kollross, l. c., 75.

V načrtu patentnega zakona iz l. 1894. je bila pripuščena tudi zastavna pravica na pravici iz prijave patenta, vendar do uzakonitve ni prišlo, baš iz omenjenega vzroka, kakor sledi iz zaključkov ministerialne konference: „weil eine Registrierung der erfolgten Pfändung der Rechte aus der Anmeldung und die spätere Übertragung in das Patentregister Schwierigkeiten begegnen dürfte“ (cit. iz Šuman, l. c., 26). Tudi Škerlj, ki je odločno za razširitev zastavne pravice tudi na pravico iz prijave patenta, opozarja na to razliko (l. c., 285). — Nejasnost avstr. pat. zak. ter jugosl. uredbe iz l. 1921. je rešil z. o z. i. sv. ter v § 24 ustanovil zastavno pravico tudi na pravici iz prijave patenta, vendar je tudi po novem zakonu ostalo neurejeno vprašanje, kako se izvrši prostovoljna zastava takih pravic. Prim. Škerlj, l. c., 285: „Morda bi veljalo določiti, da je zastavna pravica pridobljena šele s prijavo pri upravi, in upravi naložiti, da z vpisom patenta v register vpiše obenem zastavne pravice na pravici iz prijave, ki so ji bile javljene“.

³³ Rubež pravice iz prijave patenta se je po avstr. izvršilnem redu izvršil prav tako, kakor po § 288/4, ip. (v sm. § 331, odst. 1., ir.), vendar ni bilo jasno, ali se o tem obvesti tudi patentni urad. Prim. Škerlj, l. c., 285, Šuman, l. c., 26, Neumann, l. c., 1057. Šuman zahteva tudi obvestitve patentnega urada, češ da velja rubež za opravljenega ter učinkovitega napram tretjim osebam šele od trenutka dostavitve dovolilnega sklepa patentnemu uradu.

tega trenutka dalje se presoja tudi vprašanje vrstnega reda pridobljene rubežne pravice. Rubež pravice iz prijave patenta mora uprava seveda upoštevati pri končni podelitvi patenta, kajti pravica iz prijave patenta preide v teku postopanja pri upravi oziroma po končni podelitvi patenta v pravico kot táko, také, da je z rubežem pravice iz prijave patenta zarubljena že tudi bodoča pravica patenta v ožjem smislu (prim. §§ 26/2 in 29 z. o z. i. sv.). S pravnomočno podelitvijo patenta pridobi prijavitelc pravico patenta obremenjeno z rubežem, t. j. s prisilno zastavno pravico v korist zahtevajočega upnika. Uprava mora po službeni dolžnosti vpisati zastavno pravico v patentni register z vrstnim redom, pridobljenim z rubežem pravice iz prijave patenta. Zato tudi ni potreben nov izvršilni predlog.

Obvestitev uprave pa ima tudi drug pomen. S tem, da je uprava o rubežu obveščena ter le-ta tudi zaznamovan v prijavnem aktu, je zadoščeno publicitetnemu načelu. Vsak interesent (zlasti kupec) se pri upravi lahko prepriča o tem, če ni morda pravica iz prijave patenta, ki jo namerava kupiti, zarubljena v korist upnika ali več upnikov.³⁴ Obenem je upniku za njegovo izvršljivo terjatev varovan vrstni red pred morebitnimi drugimi upniki, ki bi hoteli pravico zarubiti kasneje; predvsem pa bi bil upnik zavarovan tudi pred zavezančevo namero, ki bi hotel pred pravnomočno podelitvijo patenta svojo začasno pravico odsvojiti ali zastaviti komu drugemu, do česar ima po §§ 25 in 24 z. o z. i. sv. pravico.

Vse navedeno velja smiselno tudi za pravico iz prijave vzorca ter za pravico iz prijave modela, ki jo dobi prijavitelc v trenutku, ko vložil pravilno prijavo (§ 107/1, z. o z. i. sv.). S tem pridobi prijavitelc prvenstveno pravico, da pridobi za prijavljeni vzorec ali model zaščito, ki mu jo zakon nudi. Tudi pravici iz prijave vzorca in modela sta odsvojljivi (§§ 25, 48), zastavljivi (§§ 24, 48) in kot posledica tega zarubljivi (§ 288, odst. 4., ip.).

³⁴ Šuman, l. c., 26.

(Konec prih.)

Novi trgovinski zakon in javni notarji.

Dr. Ivan Grašič.

(Konec.)

V kakšni obliki naj se napravi pred javnim notarjem izjava po § 278 ntz., ni jasno; gotovo pismeno in ne samo ustno. Tudi ni jasno, kdaj naj se taka izjava odda; gotovo na skupščini sami in ne pred skupščino, ker se pred skupščino še ne ve, če bo sploh treba take izjave. — Izjavo po § 278 ntz. bo potrditi po predpisih § 100 zb. o posvedočenju činjenic — sestaviti bo tedaj na skupščini sami zapisnik, v katerem bo treba navesti kraj, čas, ime in prebivališče strank in udeležencev ter točno izjavo delničarja oziroma delničarjev, da je imel oziroma da so imeli svoje delnice zdržema vsaj poslednjih 6 mesecev pred skupščino. Ne bo pa treba sestaviti zapisnik za vsako izjavo posebej, temveč se bo lahko napravil en sam zapisnik za vse izjave skupaj. Zapisnik bodo morali podpisati vsi udeleženci in javni notar. Na zahtevo bo moral javni notar po čl. 33 p. zb. ugotoviti tudi istovetnost izjaviteljev in navesti v zapisniku, kako je bila ugotovljena istovetnost. Bo-li to na skupščini mogoče izvršiti in bo-li zato na skupščini dovolj časa?

Po § 281 ntz. bo o skupščini sestaviti zapisnik. Ta zapisnik bo vodil po odst. 4 omenjenega paragrafa javni notar samo v toliko, kolikor naj se z njim posvedoči razpravljane in sklepanje o predmetih iz § 256/1 št. 2. do 5., in iz § 265, odst. 2. in 3. ntz. — tedaj v kolikor se bo na skupščini razpravljalo in sklepalo:

1. o odsvojitvi ali o dajanju vsega družbinega podjetja ali njegovih glavnih delov v zakup, o sklepanju podobnih pogodb, o sklepanju pogodb, po katerih bodi dobiček dveh ali več pogodbenikov skupen, kakor tudi o spremembah ali o razdoru takih pogodb;

2. o odsvojitvi nepremičnin, ki po poslovni stroki neposredno služijo obavljanju družbinega podjetja, če presega njih prava vrednost v posameznem primeru eno petino osnovne glavnice;

3. o izdaji obveznic, kolikor to ne spada v predmet podjetja;

4. o sklepanju pogodb, po katerih naj pridobi družba nepremičnine ali naprave, ki bi trajno služile družbinemu podjetju, ali tudi druge predmete, če protivrednost za nabavko presega eno petino vplačane osnovne glavnice; ni razlike, ali naprave že obstoje ali se šele naredi, ter velja

isto tudi takrat, kadar gre za jemanje teh stvari na uporabo, če presega letna odmena za uporabo eno desetino vplačane osnovne glavnice, ali za spremembo takih pogodb v družbino breme:

5. o spremembi predmeta podjetja, o podaljšavi trajanja, o prestanku družbe, o spojitvi družbe, o pretvoritvi družbe v družbo z omejeno zavezo, o odsvojitvi vse družbine imovine, o ukinitvi ali oblažitvi določb pravil, ki otežujejo sklepanje v skupščini, o nalaganju večjih zavez delničarjev, kot so jim bile naložene z dotedanjimi pravili, ali o zmanjševanju pravic posameznim delničarjem, ki so jim bile priznane z dotedanjimi pravili (§ 274/3);

6. o spremembi pravil ali predmetov iz št. pod 2. do 5.

Javni notar bo moral navesti v zapisniku tudi vse dogodke in izjave, ki bi mogle biti odločilne za preskušnjo pravilnosti postopka pri tem sklepanju.

Ali se bosta morala voditi na skupščini dva zapisnika ali bo zadostoval samo en zapisnik?

Iz odst. 5. § 281 ntz. bi bilo sklepati, da se bo vodil samo en zapisnik, ker bodo morali podpisati ta zapisnik predsednik in zapisnikar, pa tudi javni notar, kolikor je sodeloval, ter v primeru § 260 ntz. tudi vsi prisotni delničarji. Tudi iz odstavka 4 § 281 ntz. bi bilo sklepati, da bodo vodili delničar ali več njih, ki jih odredi predsednik, ter javni notar isti zapisnik. Praktično se to ne bo dalo izvesti. Delničar - zapisnikar bo moral voditi svoj zapisnik, javni notar pa svojega po predpisih zb. Delničar - zapisnikar bo moral navesti v zapisniku vse, kar in kakor se vrši na skupščini ne glede na predpise ntz. in zb., javni notar pa le ono, kar predpisujeta odst. 1. in 4. § 281 ntz. — vse to pa po predpisih zb.

Ali bo moral javni notar podpisati tudi zapisnik, ki ga bo vodil delničar - zapisnikar? — Ker javni notar posvedočuje činjenice in ne more prevzeti odgovornost za pravilno vodenje zapisnika po delničarju, mu tega zapisnika ne bo treba podpisati.

Najbolje bo razlagati te določbe tako, da bo vodil zapisnik javni notar, kot zapisnikar pa mu bo služil delničar. Javni notar bo vodil ves zapisnik po določbah § 99 zb. in § 281 odst. 1 in 4. ntz. Ker bo moral itak javni notar v tem zapisniku posvedočiti vse činjenice, ne bo za vodstvo posebnega zapisnika po delničarju ničesar preostalo. Ako bo pa hotela družba poseben popoln zapisnik, bo za zapisnikarja določila svojega stenografa.

Predsednik, zapisnikar in javni notar ter v primeru § 260 ntz. vsi prisotni delničarji bodo podpisali potem samo po javnem notarju sestavljeni zapisnik.

Zapisnik o skupščini bo po določilih § 281/1 ntz. moral vsebovati razen posvedočb po § 99 zb. in čl. 31 p. zb. še:

1. kraj, dan in uro skupščine;
2. ime predsednika, zapisnikarja in preštevalcev glasov;
3. število prisotnih delničarjev;
4. število delnic ali začasnic, ki jih prisotni delničarji predstavljajo;
5. število glasov, ki gre vsakemu prisotnemu delničarju;
6. če bi pa bilo kaj glasovanj po § 275 ntz., tudi števila delničarjev, delnic (začasnic) in glasov te skupine;
7. navedbo, ali je predstavljen z zakonom ali s pravili za posamezne točke dnevnega reda predpisani del osnovne glavnice;
8. sklepe po točkah dnevnega reda in sklepe o predlogih, o katerih se sme odločati, čeprav niso bili postavljeni na dnevni red, z navedbo načina glasovanja in razmerja glasov;
9. izjave in upore posameznih delničarjev in članov družbinih organov, za katere bi izjavitelj zahteval, naj se vpišejo v zapisnik;

10. druge činjenice, ki so se pripetile na skupščini in ki se na odredbo predsednika posvedočijo z zapisnikom.

Po čl. 31 zb. bo v zapisniku zabeležiti tudi imena članov upravnega in nadzorstvenega odbora in oseb s pravico glasovanja, ki so navzoče ali zastopane po pooblaščencu.

Zapisniku bo po § 281/5 ntz. priložiti — tedaj ne prišiti:

1. listine, s katerimi se posvedočuje pravilnost sklica skupščine;
2. listine, s katerimi je posvedočena pravica zastopanja na skupščini;
3. predloge, ki so bili po § 255/2 ntz. postavljeni na dnevni red, to je predloge o letnem poročilu in letnih sklepnih računih, o uporabi čistega dobička ali o pokritju izgube ter o razrešnici članov uprave in nadzornih organov;
4. spiske po §§ 262 in 265 ntz., to je spiske delničarjev, ki so upravičeni udeležiti se sklicane skupščine, spisek prisotnih in zastopanih delničarjev in, če bo imela družba več rodov delnic, tudi posebne spiske za delnice posameznih rodov;
5. poročila nadzornih ustanov in poverjenikov;

6. izjave in upore delničarjev, če jih je vložil delničar pisмено.

St. tz. podobnih določb ne pozna.

5. Sprememba pravil.

Glede spremembe pravil imata st. tz. in ntz. enake določbe. Po § 214 st. tz. mora biti vsak sklep skupščine o spremembi pravil notarsko ali sodno posvedočen, ker drugače ni veljaven, po § 343/1 ntz. pa se bodo utegnila pravila spreminjati samo s skupščinskim sklepom, ki ga bo moral posvedočiti javni notar.

6. Odsvojitve imovine.

Po § 380 ntz. bo morala biti pogodba, s katero odsvoji delniška družba vso svojo imovino, sestavljena v obliki notarskega zapisa; ta določba bo veljala po § 381 ntz. tudi takrat, kadar družba, ki je v likvidaciji, odsvoji vso svojo imovino. Solenizacija v zasebni obliki napravljenih takih pogodb ne bo dopustna.

St. tz. teh predpisov nima.

7. Spajanje.

Skupine delniških družb, ki se bodo hotele spojiti, bodo po § 384/1 ntz. storile sklepe, ki bodo točno določali pogoje in način, kako naj se spojitve izvede. Te sklepe bo moral posvedočiti javni notar (§ 343 ntz.).

V primeru spojitve delniških družb z ustanovitvijo nove delniške družbe bodo morale po § 388/1 ntz. spajajoče se družbe v obliki notarskega zapisa skleniti pogodbo o spojitvi, v kateri bodo izjavili, da se spajajo radi ustanovitve nove delniške družbe in da prestanejo z nastankom nove družbe (§ 212/1 ntz.), ter istočasno v isti obliki sestaviti pravila nove družbe. Solenizacija pogodb in novih pravil v tem primeru ne bo dopustna. Po § 388/3 ntz. se bodo morale pogodba o spojitvi, pravila in postavitve organov nove družbe odobriti s sklepom skupščine vsake spajajočih se družb in bo moral te sklepe posvedočiti javni notar (§ 343 ntz.).

St. tz. podobnih določb ne pozna. Spojitve delniških družb se izvišijo na osnovi skupščinskih sklepov, ki morajo biti posvedočeni po javnem notarju.

II. Družbe z omejeno zavezo.

1. Pravila.

Tudi pravila družbe z omejeno zavezo bodo morala biti po § 418/1 ntz. sestavljena v obliki notarskega zapisa (§ 52 oziroma § 58. zb.). Po § 4 zak. o dr. z o. z. pa mora biti družbena pogodba posvedočena po notarskem zapisu. Razlike med obema določbama ni ter je tudi po zak. o dr. z o. z. solenizacija po § 58 zb. dopustna.

Pooblaščenec bo po § 418/2 ntz. mogel pri sestavljanju pravil sodelovati in jih za pooblastitelja podpisati samo na podstavi pooblastila, s katerim bo izrečno pooblaščen za ta določeni posel in na katerem bo pooblastiteljev podpis overovljen, pooblastilo pa se bo moralo priložiti notarskemu zapisu. Notarski zapis, čigar vsebina in oblika ne bo ustrezala določbam ntz. ali (pravilno: in) zb., bo ničen (§ 418/5). Zaradi tega bo najbolje, da se bo solenizacija v privatni obliki napravljenih pravil popolnoma opustila.

2. Prenos deležev.

Za prenos deležev in za sporazume, s katerimi se bo družbenik zavezal prenesti delež, bo po § 443/6 ntz. potreben notarski zapis, solenizacija po § 58 zb. v tem primeru ne bo dopustna. Tudi po § 76 starega zak. je za prenos poslovnega deleža po pravnem poslu med živimi potreben notarski zapis in predpisana ista oblika za obveze o bodočem odstopu poslovnega deleža.

3. Skupščina.

Pri družbi z omejeno zavezo se bo po § 451, odst. 2. in 3. ntz. utegnilo s pravili dopustiti, da se v vseh ali posameznih predmetih namesto na skupščini sklepa s pismenim glasovanjem, ter bodo v primerih, ko bo za veljavnost skupščinskega sklepa potrebna posvedočba po javnem notarju, morali biti podpisi družbenikov na izjavah o glasovanju overovljeni, javni notar pa bo moral posvedočiti, da je na podstavi teh izjav bil storjen sklep. To posvedočbo bo izvršil javni notar v zapisniku po § 100 zb. Za vodstvo in vsebino skupščinskega zapisnika bodo veljale smiselno določbe § 281 ntz., le da bo notarska posvedočba potrebna samo, kolikor to predpisujejo določbe o družbi z omejeno

zavezo (§ 456/1 ntz.) to je §§ 471, 472, 474, 475, 482, 485 in 486 ntz.

Tudi po § 54 zak. o dr. z o. z. je dopustno, da se namesto na skupščini sklepa s pismenim glasovanjem, če se vsi družbeniki v posameznem primeru za tako glasovanje zedinijo, ter je po § 40. cit. zak. sklepe občnega zbora vpisati v posebno protokolno knjigo.

4. Sprememba pravil.

Za spremembo pravil bodo po ntz. veljale smiselno določbe § 543 ntz. to je, da se bodo smela pravila spreminjati samo s skupščinskim sklepom, ki ga bo moral posvedočiti javni notar (§ 471 ntz.), po § 49 star. zak. pa se sme družbena pogodba spremeniti le s sklepom družbenikov, kateri sklep mora biti notarsko posvedočen.

Po § 472 ntz. se bo utegnila osnovna glavnicca zvišati samo s prevzemom novih osnovnih vlog na podstavi spremembe pravil. Izjava o prevzemu nove osnovne vloge se bo morala podati v obliki notarskega zapisa in bo morala vsebovati razen zneska prevzete osnovne vloge tudi druge zaveze, ki bodo izvirale iz pravil in iz sklepa o zvišanju osnovne glavnice, če pa prevzemnik ne bo že družbenik, tudi izrečno privolitev, da postane družbenik po pravilih. Solenizacija prevzemne izjave ne bo dovoljena.

Če pa se bodo prevzemne izjave podale na sami skupščini, na kateri se bo sklenilo zvišanje osnovne glavnice, in če bo izjava vsebovala razen zneska prevzete osnovne vloge tudi vse druge zaveze, ki bodo izvirale iz pravil in sklepa o zvišanju osnovne glavnice, in, če prevzemnik ne bo družbenik, tudi izrečno privolitev, da postane družbenik po pravilih, pa bo zadostovalo, da bo javni notar posvedočil, to je navedel te izjave v samem skupščinskem zapisniku (§ 472/5 ntz.).

Tudi po § 52 zak. o dr. z o. z. je za zvišanje osnovne glavnice potrebna sprememba pravil in mora biti prevzemna izjava posvedočena po notarskem zapisu. Ker se bo mogla po ntz. znižati osnovna glavnicca le s spremembo pravil na podstavi skupščinskega sklepa, bo moral ta sklep po §§ 474 in 557 ntz. posvedočiti javni notar po določbah § 99 zb. Isto določa § 54 star. zak. Ravno tako bo za sklep, da družba prestani ali da se sedež družbe prenese v inozemstvo, potrebna posvedočba javnega notarja (§§ 475 in 565 ntz. in § 49 star. zak.).

5. Odsvojitve imovine.

Ker bodo po § 480 ntz. veljale smiselno določbe § 380 ntz. o odsvojitvi vse imovine in § 381 ntz. o odsvojitvi vse imovine v likvidaciji, bodo morale tedaj pogodbe, s katerimi bo odsvojila družba z omejeno zavezo vso svojo imovino, biti sestavljena v obliki notarskega zapisa in solenicizacija ne bo dopustna. Te določbe stari zakon nima.

6. Spajanje družb.

Skupine družb z omejeno zavezo, ki se bodo hotele spojiti med seboj, bodo po ntz. storile sklepe, ki bodo točno določili pogoje in način, kako naj se spojitve izvede (§ 482/4 in § 384 ntz.). Te sklepe bo moral posvedočiti javni notar (§ 345 ntz.).

Za spojitve z ustanovitvijo nove delniške družbe ali nove družbe z omejeno zavezo bodo veljale smiselno določbe § 388 ntz. to je spajajoče se družbe bodo morale v obliki notarskega zapisa skleniti pogodbo o spojitvi in istočasno v isti obliki sestaviti pravila nove družbe (§ 482/6 ntz.).

Po § 485 ntz. bo moral skupščinski sklep o pretvoritvi delniške družbe v družbo z omejeno zavezo ustrezati določbam za sklepanje o spremembi pravil in bo moral tak sklep tedaj posvedočiti javni notar.

Pravila za družbo z omejeno zavezo bodo morala biti sestavljena v obliki notarskega zapisa in bo za prevzem osnovnih vlog potreben notarski zapis, izvzemši če se bodo sestavila pravila družbe z omejeno zavezo na skupščini delniške družbe in da bo sklep o njih predpisno posvedočil javni notar. V tem primeru bo moral javni notar na zahtevo oseb, ki bodo podale na sami skupščini izjave o prevzemu osnovnih vlog, v skupščinskem zapisu samem posvedočiti te izjave, če bo ustrezala njih vsebina določbi § 472/5 ntz., to je če bo izjava vsebovala razen zneska prevzete osnovne vloge tudi druge zaveze, ki bodo izvirale iz pravil in sklepa o spojitvi, če pa prevzemnik ne bo že družbenik, tudi izrečno privolitev, da postane družbenik po pravilih.

Tudi skupščinski sklep o pretvoritvi družbe z omejeno zavezo v delniško družbo bo moral biti po javnem notarju posvedočen, ker se bo storil po določbah za spremembo pravil (§ 486/1 ntz.), pravila pa bodo morala biti sestavljena v obliki notarskega zapisa (§ 486 in 485/9 ntz.).

Če pa se bodo sestavila pravila delniške družbe na skupščini družbe z omejeno zavezo, sklep o njih pa bo predpisno posvedočil javni notar, ne bo potrebno, da bi se sestavila pravila tudi še v obliki notarskega zapisa in bo moral javni notar v tem primeru na zahtevo oseb, ki bodo podale na sami skupščini izjave o vpisu delnic, v skupščinskem zapisniku samem posvedočiti te izjave, če bo njih vsebina ustrezala določbi § 553/2 odnosno § 197 ntz.

Stari zakon podobnih določb nima.

O B Z O R N I K.

Dr. Anton Rojc.

Ob zbiranju gradiva za svoj prispevek o zaslužnih slovenskih upravnih juristih za jubilarno knjigo „Pol stoletja Društva Pravniki“ sem naletel v Novicah z dne 21. velikega travna 1851, št. 21, str. 99 na beležko, da je obiskal urednika Novic „prečastiti domorodec iz Cerknja, dozdej avskultant pri c. k. deželni sodii u Terstu, g. dr. Anton Rojc — na poti v Zagreb kot izvoljeni (imenovani) c. k. redni profesor kazenskega prava na c. k. pravoslovni zagrebški akademii“. Uredništvo je dodalo tej novici še pripombo, „da po dovoljenju slav. ministerstva bo smel g. dr. Rojc svoj predmet tako dolgo v slovenskem jeziku učiti, dokler ne bo zmožen ga v ilirskem razlagati. To ne bo dolgo terpelo, ker novi g. profesor, vedno iskren Slovan, že sedaj ilirsko narečje popolnoma razume in si ga bo v kratki dobi tudi za javno učenje popolnoma prilastil, kar bo tolikanj lažje, ker v tehničnih izrazih si nista ilirski in slovenski jezik — kolena ene matere — dosti mavz križ“.

Življenjska pot tega prvega in menda zadnjega slovenskega profesorja na tedanji zagrebški pravni akademiji je bila doslej čisto neznan, saj ga v jubilarni izdaji Pravnika ni najti niti med našimi sodniki in državnimi pravniki, niti med „slovenskimi pravnimi znanstveniki preteklega dobe v tujini“. Zato sem nadaljeval raziskavanja ter podajam tudi njih izsledke:

Dr. Anton Rojc se je rodil dne 20. maja 1820 v Cerknem revnim kmetiskim staršem. Bistrega dečka je dal njegov boter v glavno šolo, katero je Rojc v kratkem tako dobro dovršil, da je mogel na gimnazijo v Gorico. Po končanih srednješolskih študijah se je podal na univerzo na Dunaj, kjer se je sam pre-

življal z instrukcijami, najzadnje kot vzgojitelj v rodolini vseučiliškega profesorja dr. Antona Hye-ja. Od tako prisluženega denarja je stalno podpiral še svojega očeta do njegove smrti.

Ko je dovršil pravne in modroslovne študije na Dunaju, je šel l. 1848. v Tešin za odvetniškega koncipienta, dokončal medtem summa cum laude juridične rigorozne in bil l. 1850. na dunajski univerzi promoviran za doktorja prava.

Nato je vstopil kot avskultant pri deželnem sodišču v Trstu, kjer pa ni dolgo služil, ker je bil že 20. aprila 1851 imenovan za profesorja avstr. kazenskega prava in kazenskega postopnika na preosnovani pravoslovni akademiji v Zagrebu, kjer je sprva predaval v slovenskem, a že naslednji semester v hrvatskem jeziku.

V tem času je odlično sodeloval pri Mat. Mrazovičevem „Pravniku, časopisu za pravne in deržavne znanosti“ s pomembnimi članki in razpravami in naposled prevzel še brezplačno njegovo uredništvo. Med njegovimi razpravami v „Pravniku“ omenimo samo poglavitejše: 1. Šta se razume pod rečih „rodjena děca“ u paragrafu 27 a kaznenog zakona (Pravnik 1855, br. 5), 2. Kaznopravni slučaj o zločinu ubojstva, o prekršaju suprot sigurnosti života i o pravednoj odbrani (Pravnik 1855, br. 9), 3. O gradjanskoj pravdi bez odvčtnika (Pravnik 1855, br. 9), 4. Odgovor na pitanje o zakonskih kamatah (Pravnik 1855, br. 46), 5. Kratak nauk o mčnbenih poslovah (Pravnik 1855, br. 47—52), 6. O prihvatu nasljedstva i o odluci koju ima sud usljed ovoga prihvata izreči (Pravnik 1854, br. 14, 15, 20-25).

Da olajša svojim slušateljsem študij kazensko-procesualnih predpisov, je izdal l. 1854. ob svojih stroških knjigo „Avstrijski kazneni postopak razjašnjen sa dva primeri“, ki je bila v kratkem razprodana.

Dasi je vršil dr. Rojc svoj akademski poklic z uprav idealno požrtvovalnostjo, je moral vendar misliti na svojo družino. Plača univ. profesorja v Zagrebu pa je bila takrat tako nizka, da Rojc z njo ni mogel izhajati. Zato je l. 1855. opustil profesuro in prestopil v sodno službo kot namestnik tedanjega nadodvetnika I. Mažuranića. Da si pridobi prakso v civilnih stvareh, je vršil brezplačno tudi službo referenta v civilnih tožbah pri deželnem sodišču v Zagrebu.

Gmotne skrbi za rodolino so Rojca l. 1859. ob uvedbi notariata na Hrvatskem napotile, da je spet zapustil sodno službo in prosil za novoustanovljeno beležniško mesto v Zagrebu, ki ga je tudi dobil. Odslej bi bil mogel v miru in brez skrbi za materialni obstanek živeti do konca svojih dni, da ga ni l. 1869. zadela nesreča, ki je spodkopala njegove življenjske moči.

V času, ko je še bil dr. Rojc državni nadodvetnik, je bil neki sodnik italijanskega pokolenja zaradi nečednih manipulacij z menicami za kazen premeščen iz Zagreba v Temešvar. Ko pa je madjarski vpliv pod banom Levinem Rauchom l. 1868. zagospodoval po Hrvatski, se je imenovani madjaronski sodnik hotel maščevati nad dr. Rojcem, katerega je sumničil, da je odkril njegova nepoštena dejanja. Na njegovo ovadbo je bil dr. Rojc odstavljen od službe javnega beležnika, obenem pa je prišel v sodno preiskavo in zdihoval 14 mesecev v ječi.

Šele na javni sodni razpravi je dr. Rojc v sijajnem obrambnem govoru dokazal svojo nedolžnost. Oprostilno obsodbo so potrdile vse višje sodne instance. Trajalo pa je še več kot dve leti, da je bil Rojc (1872) vzpostavljen v službo javnega beležnika; moralne in gmotne škode mu ni nihče povrnil.

Razburjanje tega procesa in nove borbe za gmotni obstanek so Rojcu zdravje tako omajale, da je že dne 5. junija 1876 predčasno umrl v Zagrebu, star šele 56 let. O njegovi smrti sta prinesla zagrebški Obzor (št. 150) in Mjesečnik pravničkog društva (št. 7) toplo pisane članke, v katerem ga slavita kot izvrstnega pravnika, iskrenega Hrvata, neutrudnega delavca, blagega človeka in očeta. „Mjesečnik“ še posebno poudarja, da je Rojc redno delal po 12 ur na dan in mnogo dopisoval v razne strokovne hrvatske liste, da je bil zvest član Pravniškega društva v Zagrebu in mnoga leta njegov odbornik.

Na Slovenskem se je dr. Rojčeve smrti spomnil poleg „Novic“ posebno „Slovenec“ z dne 17. junija 1876 št. 70, kjer je v daljšem podlistku, označenim s šifro I. St. (najbrž Ivan Steklasa) opisano njegovo življenje in delovanje.

Sin dr. Antona Rojca je še živeči gospod dr. Milan Rojc, roj. 28. septembra 1855 v Zagrebu, zaslužni oddelni predstojnik za bogočastje in nauk pri bivši hrv.-slavon. dalmat. zemaljski vladi v Zagrebu, doktor medicine, tehniških znanosti in veterinarske medicine honoris causa, bivši narodni zastopnik v hrvatskem saboru in 1919—21 v začasnem narodnem predstavništvu v Beogradu. Postanek in razvoj medicinske fakultete, visoke tehnične šole, visoke veterinarske šole, višje pedagoške šole, etnografskega muzeja itd. v Zagrebu v letih pred svetovno vojno so njegove zasluge.

Viri: Krstne matice župnega urada v Cerknem, Novice 1851, str. 99; 1852, str. 271, 1876 (14. junija). Pravnik (urednik M. Mrazović) Zagreb 1853, br. 5, 7, 9, 46 in 47—52; 1854, br. 14, 15, 20—25; Slovenec 1876, št. 68 in 70; Obzor 1870 br. 150; Mjesečnik pravničkog društva Zagreb 1876, br. 7; Sveučilište Kraljevine SHS u Zagrebu 1874—1924, str. 57; Narodna enciklopedija SHS III, 801—2.

Dr. R. Andrejka.

Književna poročila.

Dr. Kulaš Juraj: Problem pravnih lekova u krivičnom pravu. Beograd. Geca Kon. 1939. Str. 222. Cena 20 din.

V svojem najnovejšem delu obravnava pisec ustroj pravnih sredstev. Večji del knjige je posvečen problemu revizije. Avtor ne obravnava revizije iz dogmatičnega vidika, marveč kot problem, zlasti kako se naj to pravno sredstvo preuredi de lege ferenda. In ravno to vprašanje je zelo interesantno. Avtorju moramo biti hvaležni za ogromni material, ki ga podaja v knjigi glede historičnega razvoja revizije, glede najnovejših zakonodajnih podvigov in glede literature, ki se je v zadnjem času zlasti v Nemčiji pojavila o tem vprašanju.

Zanimivo je za praktika zlasti poglavje o razlikovanju med pravnimi in dejanskimi vprašanji: Za civilni postopek je o tem vprašanju pisal preteklo leto kas. sodnik dr. Miroslav Muha (Činjenična utvrdenja i pravna ocjena. Pravosudje 1938, št. 9 do 12). Pisec navaja večje število odločb nemškega Reichsgerichta in naših kasacijskih sodišč o tem vprašanju. Med temi je zlasti interesantna odločba kas. sodišča v Novem Sadu (str. 179), ki je spremenila ugotovitev (!) sodišča prve stopnje, da je bilo dejanje storjeno iz malomarnosti. Odločba je interesantna zaradi tega, ker se opira odločba kas. sodišča o spremembi dejanske ugotovitve na „pravila izkušnje“. Ne moremo se pa strinjati z g. avtorjem, da je obstoj „namere“ čisto dejansko vprašanje; vprašanje namere spada med tako zvane quaestiones mixtae. Zato sme kas. sodišče praviloma preskusiti, ali je taka namera podana ali ne. Razume se pa samo po sebi, da kas. sodišče ne sme spremeniti dejanske ugotovitve, iz katerih je sodišče I. stopnje sklepalo na to namero.

Najvažnejši del knjige je oni, v katerem predlaga avtor nekatere spremembe glede ustroja pravnih sredstev de lege ferenda (str. 187 do 213). Pravilno meni, da je treba sodstvo prekrškov v vseh instancah prepustiti upravnim oblastvom (str. 191). Zanimiv je predlog (str. 192), naj sodi okrajni sodnik vse prestopke, tudi one, ki jih sodi sedaj sodnik poedinec okrožnega sodišča; sodnik poedinec okrožnega sodišča pa naj bi reševal prizive zoper sodbe okrajnega sodišča, to pa le glede prestopkov, ki jih po sedanjem kp. presoja okrajno sodišče, prizive zoper sodbe glede ostalih prestopkov pa bi reševal kakor sedaj senat trojice okrožnega sodišča. Menimo, da že glede na sumaren značaj okrajnosodnega postopanja ne bi bilo umestno prepustiti okrajnemu sodišču presojo vseh prestopkov. Opozarjamo zlasti na komplicirane prevare in na kriva pričevanja (§ 146 kz.). Za vsa ta dejanja so potrebne obširne poizvedbe. Res lahko opravi poizvedbe tudi okrajni sodnik. Te poizvedbe bi pa postale povsem oficiozne brez sodelovanja državnega tožilca, ki je dominus litis poizvedb. S tem bi se brez potrebe spremenila osnovna načela kaz. postopnika. Umestno pa je, da bi reševal prizive zoper sodbe sodnikov poedincev okrožnih sodišč senat trojice okrožnega sodišča.

Simpatična je misel, naj bi bil tudi zoper senatne sodbe dopusten le popolni priziv, ne pa le revizija. Okrožno ozir. apelacijsko sodišče bi s tem dokončno reševalo pravna sredstva zoper sodbe okrajnih in okrožnih sodišč (str. 207). To preureditev utemeljuje avtor s tem, da je pravno sredstvo priziva bliže pravni zavesti ljudstva kakor revizija. Ljudstvo hoče pravično sodbo. Ljudstvo ne razume, da sme najvišje sodišče preskusiti sodbo le v okviru več ali manj formalističnih revizijskih razlogov in da mora sprejeti kot pod-

lago svoje odločbe dejanske ugotovitve pobijane sodbe, najsi se s temi dejanskimi ugotovitvami ne strinja. Sodba višje instance bo le tedaj ustrezala pravnemu čutu ljudstva, če bo smelo sodišče II. stopnje preiskusiti tudi dokazno podlago sodbe. Avtorju je v tem pogledu pritrditi. Apelacijsko sodišče rešuje že danes največji del pravnih sredstev, zlasti največji del vseh pritožb, kas. sodišče rešuje pritožbe le v nekaterih izjemnih primerih. Novi kazenski zakon je mnogo prejšnjih zločinstev (hudodelstev) spremenil v prestopke. Apelacijsko sodišče sodi sedaj v drugi stopnji v mnogih primerih, v katerih je po prejšnji zakonodaji sodilo v drugi stopnji kas. sodišče. Število revizij, ki jih rešuje kas. sodišče, je manjše od prizivov, ki jih rešuje apelacijsko sodišče. Zato ne bi bila apelacijska sodišča znatno obremenjena, če bi prevzela tudi preskus senatnih sodb okrožnega sodišča.

S tem bi bila stvar ugodno rešena v interesu pravičnosti, ker bi smelo sodišče II. stopnje preiskusiti tudi dejstveno podlago sodbe. V praksi stvar seveda ni tako idealna, kakor si jo je zamislil avtor. Dokazno podlago sodbe sme prizivno sodišče spremeniti le tedaj, če dokaze ponovi ali če izvede nove dokaze na prizivni razpravi. Prizivne razprave pa se razpisujejo zelo redko. Smelo trdimo, da jih ni več kakor javnih razprav pri kasacijskem sodišču. Temu se tudi ni čuditi, ker se ponovijo dokazi na prizivnih razpravah le tedaj, če se pojavi znaten dvom o ugotovitvi činjenic, na katere se opira prva sodba.

Vprašanje je, kaj bo v primeru, če se prepusti vse sodstvo v II. stopnji prizivnim sodiščem, z enotnostjo pravosodja. To vprašanje rešuje avtor tako, da prepušča kasacijskemu sodišču zgolj ingerenco na pravna vprašanja, in sicer bi smelo kasac. sodišče reševati le pravna vprašanja principiелne važnosti (str. 194), da se doseže enotnost pravosodja. Avtor meni, da bi moralo kas. sodišče v III. stopnji poslovati le, če si sodbe nižjih instanc nasprotujejo. Pritožilec bi moral posvedočiti n. pr., da so razna apelacijska sodišča ali da je sodilo isto apelacijsko sodišče v istem pravnem vprašanju v različnih kazenskih stvareh različno. Kasac. sodišče pa naj bi izrekalo svoje sodbe tudi po lastni iniciativi. Kas. sodišče bi smelo odklanjati poslovanje, če se mu ne zdi umestno poslovati v stvari, češ da pravno vprašanje ni načelne važnosti. Misli, ki jih izvaja pisec, so simpatične, vprašanje pa je, kako bi se dalo vse to v praksi izvesti. Po našem mnenju se s tem posli kas. sodišča ne bi zmanjšali, uvedla bi se tudi v kazenskem postopanju tretja instanca, kakor je uvedena v civilnem postopanju. Razlikovati med pravnimi vprašanji, ki so principiелno važna in ki niso načelno važna, je zelo težko. Po našem mnenju bi bilo, če se prepusti sodstvo v II. stopnji prizivnim sodiščem, umestno, da naj bi kas. sodišče reševalo le ona pravna vprašanja, ki mu jih po §§ 41, 357 kp. predloži vrhovni državni tožilec (postopanje za zaščito zakona).

Po avtorjevi intenciji revizija ne bi bila pravno sredstvo (str. 198), marveč neke vrste „prošnja“, ki jo bi mogle vlagati ne le stranke, marveč vsakdo (str. 199), ki želi, da se neki zakonski predpis tolmači od najvišjega sodnega foruma. Prosilcem ne bi bilo treba vezati prošnje na konkretni kazenski primer. Taka prošnja naj bi se smela vlagati pri poljubnem okrajnem sodišču (str. 200), ki bi jo neposredno predložilo kasaciji. To gre po našem mnenju predaleč. S tem bi bila strankam dana pravica, zahtevati od kas. sodišča pravna mnenja. Taka mnenja pa sme po sedanjem stanju zakonodaje zahtevati le vrhovno pravosodno upravno oblastvo; tako naj ostane tudi v bodoče.

Popolnoma pa pritrujemo avtorjevi zamisli, da naj se področje kasacijskega sodišča v bodoče nikakor ne razširi, zlasti pa ne na preiskus dokazne ocene (str. 205).

Avtor meni (str. 196), da naj bi bile sodbe kas. sodišča obvezne za nižja sodišča. To ne bi bilo umestno. S tem bi se uničila samostojnost sodišč in preprečil svobodni razmah tolmačenja prava. Nasprotno! Avtoriteta najvišjega sodišča mora biti taka, da se ji nižje instance prostovoljno uklonejo.

Pisec predlaga še več detajlnih sprememb pri vlaganju in poslovanju s pravnimi sredstvi, tako n. pr. da naj se odpravi razlikovanje med priglasitvijo in obrazložitvijo revizije (str. 197). To razlikovanje se je v praksi pokazalo kot umestno (manipulacija, prepisi sodb). Zato po našem mnenju že iz manipulacijskih razlogov ne bi bilo umestno, na tej ureditvi kaj spremeniti.

S to knjigo je opravil avtor zaslužno delo. Želimo le, da se s knjigo seznanijo tudi praktiki, ker bodo našli v njej obilo gradiva, ki jim bo v praksi dobro došlo; zakonodajnim faktorjem pa nudi knjiga dragocene nasvete k ureditvi vprašanja pravnih sredstev. Pripominjamo, da se pisec ozira tudi na civilnopravni postopek, kjer je vprašanje revizije prav omejitve revizije zaradi razbremenitve kas. sodišča ravno tako pereče kakor v kazenskem postopku.

D. Munda.

Dr. Solovjev Aleksander: Predavanja iz Istorije slovenskih prava (narodne pravne istorije s obzirom na istoriju slovenskih prava). Beograd, 1959. Str. 247.

Avtor je napisal na naslovni strani, da je knjiga tiskana kot rokopis. S tem je hotel označiti, da stvar zanj ni še do kraja obravnavana. Mislim, da takšnega pristanka ni bilo treba, saj je snov lepo zaokrožena, vsebinsko pa za informacijo jugoslovanskih pravnikov dovolj izčrpno obdelana. Da so tu in tam razni problemi zdaj bolj zdaj manj obsežno in temeljito obravnavani, je zadeva, ki jo bo sploh težko odpraviti. V središče je postavil avtor „istoriju prava jugoslovenskog naroda“; pod tem narodom razume Srbe, Hrvate in Slovence. V resnici je njegovo delo prvo, ki se bavi vzporedno s pravno zgodovino Srbov, Hrvatov in Slovencev primerjaje jo z zgodovino slovanskih prav. To pa je predmet — v naslovu knjige v oklepajih —, ki je učni predmet na vseh naših pravnih fakultetah. V uvodu daje Solovjev zgodovino prava v obče. Tu je od jugoslovanskih pravnih zgodovinarjev na odlično mesto postavljen B. Bogišić. Imenitno je prikazan vpliv Nemcev Herderja in Hegela na slovenofile, obširno je ocenjeno delo Karla Kadleca, zaključek prvega dela knjige velja Teodoru Taranovskemu. V zgodovini slovanskih prav razlikuje Solovjev troje dob, od pradedavine do 9., od 9. do 12., in od 13. do 16. stoletja. Razdelitev je pravilno podprta. V vseh treh dobah je posvečena primerna obdelava tudi Slovencev. Morda bi pa smeli pričakovati nekoliko več informacij o Koceljevi državi (str. 78.), ko se v zadnjem času toliko o njej razpravlja. Za Hrvate je dvakrat (str. 85., 108.) omenjeno, da je Niko Zupanić podprl mnenje, da so kavkaško pleme; tudi Ludmil Hauptman se navaja kot učenjak, ki je proglasil preko imena „Kosez“ plemiče na Koroškem (Edelinge) za prišleke iz Kavkaza in jih s tem stavil v zvezo s Hrvati. Toda tudi nasprotna mnenja bi kazalo omenjati vsaj v glavnem, da bi bil ta problem postavljen za pravnike v objektivno luč. Vprav pri opisu ustoličenja knezov na Gosposvetskem polju (str. 108.) je lapsus calami, da se ta opis nahaja v Saksomskem zrcalu; saj se pozneje (str. 218.) navaja pravilni vir, Švabsko zrcalo. — Mi smo

se dotaknili le nekaterih mrvic iz presenetljivo bogate vsebine Solovjeve knjige, ker utegnejo le-te najbolj zanimati slovenske pravnike. Priporočati moremo to knjigo zlasti vsem tistim pravnikom, ki so študirali na neslovanskih univerzah. Knjiga jim bo odpirala poglede v snov, ki so jo akademski učitelji na navedenih univerzah tako rekoč načelno zanemarjali, samo da bi ostala povsem terra incognita.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Besarabić L. Vojin: Neutralnost i njena savremena shvatanja. Beograd, 1939. Štamparija „Privrednik“. 259 strani.

To delo o sedaj važnem vprašanju je pravna fakulteta v Beogradu sprejela letos kot doktorsko razpravo, na kar je bilo ponatisnjeno v posebni knjigi. Knjiga je po kratkem uvodu razdeljena v dva dela. V prvem delu je opisan pojem nevtralnosti pred svetovno vojno 1914—1918 (str. 1—99), v drugem povojna pojmovanja nevtralnosti (str. 99—252). V prvem delu pisec razlaga zgodovinske in teoretične temelje nevtralnosti, ureditev po haških dogovorih ter kako se je ta režim izvajal v zadnji svetovni vojni. V drugem delu je razloženo mesto, ki ga je nevtralnost zavzemala v sistemu kolektivne varnosti, in ameriško pojmovanje te ustanove. V zaključku se pisec zavzema za ustanovitev regionalnih skupin individualno slabih nevtralnih držav po vzgledu skandinavskih in baltskih.

Pisec je stvarino razpredelil z ozirom na razlikovanje med predvojnimi in novimi pojmovanji nevtralnosti. Osnovna načela predvojne nevtralnosti se niso skladala s potrebami sodelovanja in mednarodne odvisnosti v sodobnem mednarodnem življenju. Pod vplivom sistema kolektivne varnosti, izraženega v Zvezi narodov, se je razvilo novo pojmovanje, po katerem pa se je celo smatralo, da sploh ni več vojne in nevtralnostnega prava. Pisec pravilno izvaja, da je nevtralnost posledica in hkrati protiutež vojne, s katero se razvija vzporedno, in da se ne more ukiniti, dokler so vojne možne. Odkar pa se je izkazalo, da se ženevski kolektivni sistem ne more izvesti, in sicer ker bi bila poprej potrebna temeljita preosnova mednarodnega reda, se nevtralnost pričinja zopet drugače pojmovati. Bilo bi primerno, ako bi bil pisec posvetil temu najnovejšemu razvoju poseben, tretji del in pri tem skrajšal sorazmerno preobširen opis stališča ameriških držav, zlasti USA do nevtralnosti in razvoj njihove zakonodajne ureditve (na str. 172—244!).

Namen pisca je bil, razložiti razvoj pojmovanja nevtralnosti kot splošne pravne ustanove. Z uporabo obsežne tuje literature, med katero je mnogo monografij in doktorskih razprav, je pisec opisal spretno in deloma s kritičnimi opombami probleme, načrte in nekatere pogodbene predpise zaporedoma za vsako dobo posebej. Iz vsega je razvidno, kako se je bistvo prvotnega pojmovanja prilagojevalo spremenjenim pogojem mednarodnega življenja. Knjiga ne podaja celotnega sistema pozitivnih mednarodnopravnih predpisov o nevtralnosti. Tudi niso obdelani predpisi o nevtralnosti, dogovorjeni v številnih dvostranskih pogodbah povojne dobe. Splošna trditev pisca, da je vojna napoved neobhodno potrebna za pričetek same nevtralnosti (str. 44), ni pravilna. On bi moral pri tem razlikovati med obćim in partikularnim mednarodnim javnim pravom. Po obćem mednarodnem javnem pravu se vojna napoved pravno ne zahteva za pričetek vojne in s tem tudi ne za pričetek nevtralnosti. Za pričetek nevtralnosti določene države je treba, da obstoji vojna v smislu mednarodnega javnega prava med drugimi državami, da ta država ve za to vojno, da se svobodno odloči,

ostati nevtralna, in da obe vojskujoči se državi pripoznata to njeno zadržanje. Pač pa je v pogledu vojne med državami, podpisnicami III. haškega dogovora od 18. oktobra 1907, vojna napoved mednarodno-pravna dolžnost (partikularno pravo). Izraz „nevtralnih“ na str. 62, 15. vrsta od spodaj je nepravilen. Na str. 85 je dopolniti, da veljajo tudi glede nevtralnosti v vojni v zraku predpisi občega mednarodnega prava. Na str. 198. 1. vrsta od zgoraj je mesto „baltških“ postaviti „skandinavskih“.

Glede splošne ocene navajam besede, ki jih je zapisal beograjski vseuč. profesor dr. M. Novaković v predgovoru knjigi, namreč da je ta knjiga ena izmed najboljših doktorskih razprav, tako po vsebini in po slogu, kar jih je on imel v svojem dolgem profesorskem delu. Dodajam, da pomeni ta monografija lep prispevek k jugoslovanski znanosti o mednarodnem javnem pravu.

Dr. Ivan Tomšič.

Dr. Krbek Ivo: Sudska kontrola naredbe. Jugoslavenska Akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb, 1939. str. 254.

Po izčrpni analizi svobodnega preudarka v svoji prejšnji knjigi si je stavil avtor v tej knjigi nalogo, da razčisti vprašanje sodne kontrole uredbe. Obe vprašanji imata brezdvomno mnogo skupnih točk, vendar ne smemo pri tem prezreti, da ležita vprašanji, da se tako izrazim, v različnih ravninah: pri vprašanju svobodnega preudarka gre za odnos med upravo in upravnimi sodišči, pri vprašanju sodne kontrole uredbe pa gre prvenstveno za odnos med zakonodajo in upravo in šele v drugi vrsti za odnos med upravo in sodišči. Ti odnosi med upravo in upravnimi ter rednimi sodišči ter med upravo in zakonodajo so v podrobnostih dokaj zamotani, zato ni mogoče posneti vsebino knjig, ki obravnavajo ta vprašanja, niti v osnovnih potezah, ampak se da vsebina samo nakazati. Tako bo tudi samo nakazana vsebina pričujoče knjige.

V prvem poglavju skuša razmejiti avtor uredbo napram zakonu, upravnemu aktu v tehničnem smislu ter splošni instrukciji, poudarja, zakaj je važno, da pojmujeemo uredbo kot akt upravnega oblastva ne pa kot materialen zakon, in zavrača trditev, da bi pomenila zakonska uredba delegacijo zakonodajne oblasti na upravo.

Mimogrede bodi povedano, da nam razlika med zakonom, uredbo, upravnim aktom ter splošno instrukcijo lepo kaže, po kako neenotnih kriterijih ločimo pravne oblike in institute, pa vendar dosegameo pri tem praktično čisto zadovoljive rezultate. Tako se loči uredba od zakona samo po organu, ki jih izdaja: zakone izdaja zakonodavec, uredbe upravni organ. Od upravnega akta pa se loči uredba po kriteriju abstraktnosti in konkretnosti: uredba je vedno abstrakten, upravni akt vedno konkreten, od splošne instrukcije pa se loči uredba po tem, koga veže norma: uredba načeloma veže vse, katerim je namenjena (v podrobnosti se ne spuščam), splošna instrukcija pa veže samo nižji organ napram višjemu.

V drugem poglavju, ki obravnava sodno kontrolo uredbe, kaže avtor najprej na kratko tri oblike sodne kontrole uredbe in preiskuje nato, kje imata sodnik in upravni organ pravno osnovo za izvrševanje posledne kontrole uredbe.

Tretje poglavje, ki je najobsežnejše in ga smatra avtor za najvažnejše ter ga označuje kot hrbtenico cele knjige, nosi kratek naslov: odnos uredbe napram zakonu. To poglavje obravnava toliko vprašanj, ki se med seboj prepletajo, da ni mogoče njegove vsebine niti nakazati. Zato naj zadostuje ugotovitev, da so pretresena vsa vprašanja do podrobnosti in da je v tem poglavju mnogo novih izsledkov.

Zadnje poglavje je posvečeno sodni kontroli uredbe. In sicer se obravnava najprej posredna kontrola; značilnost te kontrole je v tem, da se vrši uradoma in da je vprašanje zakonitosti uredbe samo prejudicionalno vprašanje pri reševanju nekega drugega glavnega vprašanja ter da je posledek te kontrole lahko samo ta, da odreče sodnik uredbi, če jo spozna za nezakonito, uporabo na konkreten primer. Pri neposredni kontroli pa, ki se vrši samo na strankin predlog, je glavno in edino vprašanje zakonitost uredbe: če ugotovi sodnik, da je uredba nezakonita, jo razveljavi. V tej zvezi pokaže pisec na razloček med avstrijskim in francoskim sistemom neposredne kontrole uredbe in ugotavlja, od katerega trenutka učinkuje razveljavljenje uredbe. Nato obravnava kontrolo uredbe po upravnih oblastvih in možnost kombiniranja te kontrole s sodno ter raziskuje vprašanje, ali je možna neposredna kontrola uredbe v sedanjem jugoslovanskem pravu.

To je vsebina knjige v najosnovnejšem obrisu. Že iz tega obrisa pa se da vendarle posneti, da se ni omejil avtor samo kratko na kontrolo uredbe, ampak je oprl to vprašanje na široko zasnovana teoretična razglabljanja in pritegnil za ilustracijo mnogo pozitivnih prav. Tako mu je bilo mogoče, da je obdelal predmet do izčrpnosti. Ker ima knjiga naslov „Sodna kontrola uredbe“, bi pričakovali morda, da bi bila vsebina knjige pravnozgodovinska. Vendar poudarja avtor upravičeno (str. 6), da ni mogoče dati tako široko zasnovane teorije uredbe, ki bi bila veljavna za vsako vladavino. Zato je treba vzeti za osnovo neko konkretno vladavino. Avtor se je odločil za vladavino naprednejše ustavne države.

Da je vzel avtor za osnovo obravnavanja sodne kontrole uredbe pravni in politični režim ustavne države, je razumljivo: kajti šele v ustavni državi, kjer sta se podelili zakonodajna in uredbodajna na različna faktorja, dobila pojma zakona in uredbe svoj svojstven značaj. Obenem s tem pa nastopi nasprotstvo med zakonom in uredbo, ki se vleče vse do današnjih dni.

Prehod iz policijske v ustavno državo je bil v srednji Evropi vobče ta, da je oktroiral monarh ustavo, s katero je uvedel narodno predstavništvo, ki naj bi vršilo skupno z njim zakonodajno oblast. Pri tem je smatral monarh, da je odločilni zakonodajni faktor on, narodno predstavništvo pa je smatralo nasprotno, da je zakon izraz narodne volje in da so oni kot zastopniki naroda pravi zakonodavci. Ker pa je obdržal monarh uredbodajno oblast, se je bala narodno predstavništvo, da ne bi monarh in njegovi organi izkrivili zakonov s svojimi uredbami. Zato so zahtevali strogo kontrolo zakonitosti uredb. Niso pa zahtevali kontrole ustavnosti zakonov, ker je bila ustava enostranski akt monarha, zlasti pa, ker so smatrali, da so norme, ki jih izdajajo oni, najvišje in ne preneso nobene kontrole.

To nasprotje se je ublažilo v poznejši ustavni državi, ko je dobival parlament vedno večji ugled in so pričakovali, da bo izginilo v parlamentarni državi, kjer je parlament vsemogočen. Vendar ni izginilo niti tukaj, in kolikor je izginilo na račun zakonodaje: v parlamentarni državi je ministrski predsednik vodja najmočnejše stranke in obenem dejanski vrhovni upravni organ. Zato je pač možna kontrola uprave s strani opozicije, ki pa lahko pomeni jako malo, s strani parlamentarne večine pa je možna kontrola toliko, kolikor jo dopušča vodja večine t. j. ministrski predsednik. To se pravi, da dobiva uprava premoč nad zakonodajo. Šele v avtoritarnih državah je nasprotstvo med zakonom in uredbo odpravljeno, ker je poglavar države vrhovni zakonodajni in upravni organ. Iz tega se vidi, da je

vprašanje kontrole uredbe tudi politično, kar avtor posebej podčrtava (str. 6).

Že spredaj sem poudaril, da je obdelal avtor predmet izčrpno. Razumljivo pa je, da so možna pri predmetu, pri katerem se prepletavajo pravna in politična vprašanja, marsikje različna mnenja. Tudi ne bi mogel n. pr. pritegniti avtorju, da je uvedel naenkrat pojem „naredbe“ namesto dosedanje „uredbe“, ter da misli, da pri nas lahko pri odškodninski tožbi proti uradniku in državi preskuša sodnik pre-judicialno zakonitost upravnega akta. Vendar ni mogoče razpravljati tukaj ti vprašanji, ki poleg tega ne morejo imeti upliva na visoko znanstveno vrednost knjige.

Dr. Joso Jurkovič.

Vrhovec Kristina: Fran Milčinski — vzgojnik. Ženska založba belomodre knjižnice v Ljubljani, 1959. Str. 96.

Naj opozorimo pravnike, nekdanjše vrstnike in mlajše, na dejstvo, da sta bila osebnost in življenjsko delo pokojnega Frana Milčinskega († 24. okt. 1932) predmet inavguralne disertacije za dosego doktorata na filozofski fakulteti. Delo je napisano z veliko ljubeznijo do vzgojeslovja. Dvoje pripomb si dovoljujemo. Zelo dobro je pisateljica ugotovila poreklo ljudske pravljice iz človeške prazgodovine, ki po svoji mistiki zajema otroške duše (str. 51, 52.). Mi bi opozorili, da odpade dober del te ugotovitve tudi na starodavne pravne običaje, samo da zajemajo tudi starejše osebe. V zadnjem poglavju o Milčinskem kot vzgojniku pa je govora o mnogočem, a nekaj pogrešamo: Milčinski ni bil navaden vzgojitelj nekako fatalistično izpri-jene mladine, ampak po svojem poklicu je bil sodnik, ki naj pomaga kriminalnemu maloletniku do reklasacije v družbi. Tu pa naj dodamo, kar pisateljica menda ni izvedela: Milčinski je pričel s tem, da je svojim maloletnikom diktiral kazni na prostosti, ki bi se glasile po takratni praksi le na dva tri dni, kar v največji sploh dopustni meri, najrajši na dobo 6 mesecev (n. pr. po § 270 avstr. k. z.), samo da jih je mogel na ta način izločiti iz njihove okolice in jih izročiti — najraje lazaristom na Rakovnik — v nadomestno vzgojo. Ta modri pogum je bila njegova sodniška prednost, ki bi jo bilo vredno zapisati tudi v disertaciji o njegovem delu (prim. str. 81.)

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Sagadin Stevan: Upravno sudstvo. Povodom stogodišnjice rada Državnog saveta 1839—1939. Državna štamparija, Beograd. 1940. Str. 254.

Prvi državni svet, ki ga je dobila Srbija z zakonom o „Ustrojenju Državnog Savjeta“ z dne 29. junija 1835, in čigar naloga je bila, da čuva nad pravico in državnimi zakoni, da ureja in nadzira sodišča, je prestal še isto leto, ko je bil ustanovljen. Po uvedbi nove, t. zv. turške ustave, je bil ustanovljen z zakonom z dne 27. aprila 1859 novi državni svet, ki sluje še nepretrgano do danes. Res ni njegov ustroj več isti, spremenjena ni samo sestava sveta samega, v teku časa se je spremenilo tudi njegovo področje. Dočim je nadomeščal skraja narodno skupščino in je bila njegova glavna naloga „posvetovati se o interesih naroda“ in pomagati knezu, zlasti s pripravljanjem zakonov in uredb, sestavljanjem letnih proračunov, pa tudi že soditi in reševati vprašanja, ki se manašajo na zakone, uredbe in javne davščine, je postal v današnji državni organizaciji druga stopnja čistega upravnega sodstva ter tako najvišji čuvvar zakonitega izvrševanja uprave. Vso veličino, ki jo je imel državni svet v pretekli srbski zgodovini, pa tudi izgubo pomembnosti v raznih dobah, ki ustavnemu življenju niso bile naklonjene, nam je predočil pisec v teh zgodovinskih črticah. Prav posebno je poudarjen pomen za današnjo Jugoslavijo. Vpliv državnega sveta

in upravnih sodišč bi moral biti po piščevih besedah tolikšen, da bo postalo delo upravnih oblasti takšno, da ne bo dajalo več povoda za tožbe, da bo upravnosodna tožba redok primer, tako rekoč izjema. Pisec govori tudi o reformnih načrtih, zadevajočih državni svet, na koncu pa prinaša besedilo zakona o hrvatskem upravnem sodišču z dne 18. septembra 1939.

Toda to je le tretji del spominske knjige, posvečene stoletnici našega državnega sveta. Prvi del riše in opisuje državni svet v Franciji, ki se navaja kot zibelka modernega upravnega sodstva. Pisec je posegel pri tem na koren ustanove same, prav na prvotne klice, iz katerih se je razvila. Zato ni podal samo nekakega zgodovinskega razvoja upravnih sodišč, ampak predvsem postanek uprave in upravnega prava sploh ter izločitve poslednjega iz področja zasebnega prava. Pokazal nam je, kako dolgotrajna in čudovita je bila pot do današnje ureditve v Franciji. To nam služi za primerjanje z vsebino drugega dela knjige, ki opisuje upravna sodišča v drugih državah, predvsem v Nemčiji in Avstriji, ki sta dali Evropi poleg Francije vzorce za upravna sodišča. Ob drugačnih državnopravnih razmerah sta postanek in zgodovina posameznih upravnih sodišč dokaj različna, pa tudi njih današnje področje v vsaj neki meri vprav svojstveno. Ob vsem primerjanju se pokaže, da je bivša Srbija dobila kaj zgodaj svoje upravno sodišče — državni svet, da pa so imeli njegovi temelji svoj izvor že v moderni trodelni državnih funkcij. Stoletnice državnega sveta bivši njegov predsednik dr. Sagadin lepše kot s to knjigo ni mogel proslaviti.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Bohinjc Joža: Zavarovanje delavcev in nameščencev. Samozaložba. Ljubljana. 1939. St. 393.

Na čelu knjige, obenem njeno jedro, je ponatisnjen zakon o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922, temu sledi osemnajst različnih izvršilnih uredb in naredb s pravilniki in končno pet mednarodnih konvencij o delavskem zavarovanju, vse po stanju avgusta 1939, tako da je podnaslov „zakoni, uredbe, naredbe, pravilniki, konvencije“ popolnoma upravičen. Zakonsko besedilo delavskega zavarovanja je zbrano s tem v enotni knjigi, vendar se prireditelj ni zadovoljil samo s priobčenjem besedil, ampak je navedel še povsod spreminjevalne viire, ki jih ni prav malo. Povedal je nadalje, da izvršilna uredba ali še ni izšla ali pa še ni bila izvedena, mestoma se nahajajo opozorila na druga mesta, celo kratka pojasnila zasleđiš tu pa tam. Praktičnost zbirke veča še poseben dodatek s tablicami in pregledi o določitvi prispevkov, prejemkov denarnih podpor, nadalje z navodili in vzorci za vsakdanjo rabo. Prireditelju je uspelo, da je podal priručno zbirko zakonov, ki urejajo izvrševanje delavskega zavarovanja. S tem ni ustregel samo tistim tisočem, ki se jih delavsko zavarovanje tiče, temveč prav tako tudi onim, ki delavsko zavarovanje izvajajo ter uredničujejo.

Dr. R. S.

Annuario di Diritto comparativo e di Studi legislativi, XIV, 6: Grispigni F.: La trasformazione del diritto penale nella più recente legislazione straniera. — Compendio di letteratura giuridica svizzera 1936-1938. — La legislazione della Germania: Agosto — Dicembre 1939. — Sommari di legislazione internazionale 1937. — Varietà, recensioni e notizie.

Dr. Bajič Stojan: Delovno pravo in vojna. Ponatis iz Organizatorja. Ljubljana, 1939. Str. 12.

Dr. Lapajne Stanko: Für die Beurteilung der internationalen privatrechtlichen Vertragsverletzungen nach der Lex loci laesionis. Posebni odtis iz Melanges Streit. Atene, 1959. Str. 5.

Dr. Matijević I. — dr. Čulinović F.: Komentar zakona o izvršenju i obezbedjenju. V. knjiga. 1. §§ 241 do 269. Štamparija Svetlost. Beograd, 1940. Str. 2035—2114.

Clanki in razprave v pravnih časopisih. Arhiv, XL, 1: Jovanović S.: Politička sociologija. Nedeljković B.: Porodica i nasledstvo. Vasiljević T.: Pitanje organizacije, nadležnosti i postupka sudova za maloletnike u pozitivnom zakonodavstvu. Radović R.: Demokratsko prirodno pravo u političkoj i pravnoj filozofiji Bože Grujovića. Mirković M.: Suzbijanje skupoće i kontrola cene. Stjepanović N.: Može li se voditi uspešno administrativni spor i zbog povrede formalnih propisa. — **Arhiv XL, 2:** Tasić Gj.: Slobodna saradnja pravnika. Vukosavljević S.: Postanak privatne zemljišne svojine u nas. Marković B.: Uloga sudske prakse i njeno obradivanje. Lukić R.: Čl. 116 Ustava i Uredbe o Banovini Hrvatskoj (U svetlosti teorije o tumačenju). Vladisavljević M.: Banovina Hrvatska. Novaković M.: Buduće obezbedjenje mira. Dukanac Lj.: Najnovije izmene u zakonu o neposrednim porezima. Arandjelović D.: Interesantni slučajevi iz francuske jurisprudencije. — **Branik 1:** Živadinović M.: Mesto palate pravde, nova seljakanja beogradskih sudova. Popović B.: Poreska reforma i advokati. Mišić D.: Punomoćije i pravno sredstvo. — **Branik 2:** Vukčević R.: Uredba o prinudnom mestu nije ustavna. Srzentić N.: Da li se poverioci države, radi naplate svojih potraživanja moraju prethodno obratiti upravnoj vlasti. Galijan F.: Presuda zbog propuštanja. Vagner Lj.: Actio libera in causa (seu ad libertatem relatae) i § 166 kz. — **Mjesečnik 11—12:** Digović P.: Hrvatsko državno pravo. Njegov smisao i njegova današnja vrijednost. Vagner E.: Smetanje posjeda ili uredjenje medja. Kesterčanek F.: Suvlasništvo i njegova uprava. Tintić N.: Uticaj razrješenja službovnoga radnog odnosa na pravo traženja nagrade za prekovremeni rad. Lunaček V.: Elementi etike u ekonomiji i ekonomskim naukama. Fischer A.: Iz teorije i prakse gradj. parničnoga postupka. Badovinac G.: Stojnice, prekostojnice, despateh-money. — **Mjesečnik 1—2:** Stefanović J.: O pravu raspuštanja parlamenta. Krmptić J.: Da li je po § 680 ogz. dovoljno, da oporučitelj prihvati za pero; ili se traži, da sam stavi rukoznak na ispravu. Tomašić D.: Rasno tumačenje društva. Perušić A.: Dioba općinskih i seoskih šuma. Blagojević B.: Gradjanska odgovornost liječnika. Legradić R.: Analiza pravnoga pravila. — **Policija 1:** Popović S.: Da li je uredba o prostijem i brzem postupku kod krivičnih sudova u skladu sa ovlašćenjem predviđenim § 64 fin. zak. za 1934/35 god. Malović A.: O uračunavanju istražnog zatvora u kaznu u smislu § 420 Kp. Tasić Lj.: Da li je izvršenikovo svojstvo zemljoradnika priznato po U. L. Z. D., takva činjenica koja ukida izvršni zahtev, § 34 I. P., ili pak na osnovu toga treba samo obustaviti izvršenje. Jovanović V.: Odredba § 360 tač. 2 Kz. za Kraljevinu Srbiju i čl. 74 Zak. o unutr. upr. Nedeljković V.: Jedna pogrešna primena zakona (t. 1 § 327 Kz.). Golubović Ž.: Obim nadležnosti policijskih vlasti kod krivičnih izvidjanja. — **Pravosudje 1:** Janković R.: Borba za pravdu. Lukić V.: Nema mesta izvršenju radi obezbedjenja po § 325 tač. 1 Ip. na osnovu osudnog rešenja zadržanog od izvršenja. Grubiša M.: Odnos glavnog mešanja prema prvobitnoj parnici. Vuković M.: Legalizacija zemljišnoknjižnih isprava. Milovanović M.: Susvojina u sporovima zbog smetanja poseda. Perović N.: Razume-

vanje odeljka 1 § 2 397 Kz. Jerić B.: Ubistvo iz § 167 od. 1 Kz. — **Pravosudje 2:** Mirković Dj.: Pravna priroda pravila trgovačkih društava. Rašković D.: Poništaj presude Izabranog suda. Jeremić J.: Za obaveznost crkvenog braka. Grozdanović G.: Presude agrarnih sudova. Kostić D.: Mišljenje o postopku po jednoj Uredbi. Ljubić M.: Razlike o funkcijama disciplinskog i državnog tužioca.

Razne vesti.

L. redna glavna skupščina društva „Pravnik“ se je vršila dne 15. februarja 1940 v ljubljanski pravosodni palači. Predsednik dr. jur. et h. c. Metod Dolenc je otvoril skupščino z naslednjim nagovorom:

„Preteklo leto je bilo 51. prvo v drugi polovici stoletja, odkar obstoji društvo Pravnik. Prineslo nam je mnogo veselih, pa tudi precej tužnih dogodkov. Da ne posegam v podrobnejša poročila našega tajnika, naj oménim le nekoliko najvažnejših dogodkov. Praznovali smo polstoletnico našega društva, ki je bila celo z osebnim prihodom ministra pravde počaščena. V imenu vladarja je izročil društvu visoko odlikovanje. O tej priliki smo izdali knjigo „Pol stoletja društva Pravnika“, ki bo s svojimi lepimi prispevki trajen spomenik v naši književnosti opravljenega dela. Poklonili smo se manom dr. Tomaža Dolinarja ob stoletnici njegove smrti ob njegovi rojstni hiši. Pripravili smo temeljito Kongres jugoslovanskih pravnikov, ki bi se imel vršiti v Rogoški Slatini v Mariboru. Prav gotovo ne bi zaostajal za svojimi predniki. Izdali smo tudi že Spomenico h kongresu z odličnimi prispevki slovenskih, hrvatskih in srbskih pravnikov. To so bile najsvetlejšje točke minulega leta. Pa prišel je september. Napad Nemčije na slovansko državo je bil začetek vojne dobe, ki je ne bo kmalu konca. Prinesla nam je v prvih dneh jasnost, da kongresa ne bo mogoče izvesti. Preložili smo ga, pri tem pa obtičali v gmotnih skrbih, ker Spomenica še ni bila plačana.

Kajpada tudi ostalih stroškov zlasti okrog proslave polstoletnice sami od članarine družtvenikov ne bi zmogli. Priskočili so nam visoki dobrotniki na pomoč. Srčno občutena dolžnost mi je, da se v imenu društva najglobokeje zahvalim predvsem za podpore, ki jih je dobilo društvo za sebe. V tem pogledu sta nas podprla Mestna občina Ljubljanska in ministrstvo pravde v Beogradu z lepimi darili, a Mestna hranilnica ljubljanska in Hranilnica Dravske banovine sta nam z naročili oglasov naklonili prav izdatno pomoč. Ne smem tudi prezreti, da nam je Advokatska zbornica vrnila stroške za izdajo upravnosodnih odločb. Enako hvalo pa moramo izreči še v drugem pogledu. Ker društvo Pravnik začasno trpi stroške za pripravo Kongresa jugoslovanskih pravnikov, ki se bo kakor hitro mogoče vršil v Sloveniji, imamo še posebno dolžnost, da se tudi za podpore, namenjene kongresu, najsrčneje zahvalimo. Te so prišle od mestne občine ljubljanske, od Advokatske zbornice, od predsedstva narodne skupščine v Beogradu, od predsedstva senata v Beogradu, od poslednjega celo dvakrat, drugič za pokritje dolga na Spomenici. Če tu med našimi dobrotniki ni bila navedena Dravska banovina, moramo po pravici in resnici poudariti, da bi bil njen obljubljeni delež glede kritja stroškov prav posebno izdaten, ako bi ne bilo prišlo do preložitve kongresa na poznejši čas. Seveda trdno upamo, naravnost zidamo na obljubo g. bana Dravske banovine, da bo obljuba ostvarjena, čim pride čas izvršitve kongresa.

Naj se na tem mestu oddolžimo tudi našim vodilnim dnevnikom s pristržno zahvalo za vso podporo, ki smo jo uživali v naših stremljenjih s strani tiska.

Hvala in vse priznanje pa gre tudi našim društvenikom za vso njihovo zvestobo. Oprt na njihovo moralno pomoč bo novi odbor lahko pristopil s polno zavestjo pomembnosti slovenske vsepravniške organizacije k novemu delu, da se ohranijo vse doslejšnje lepe tradicije in se še poglobe — tudi v novih časih, ki se nam obetajo. Velika znamenja nam kažejo na neki notranji preustroj, ki nas utegne kmalu zajeti: Mi slovenski pravniki pozdravljamo vsako spremembo, ki pojde v prid pravnega reda naše ožje domovine, prelepe Slovenije, na eni strani, na drugi strani pa najodločneje odklanjamo vsako oslabilitev državne misli, ki bi se obračala zoper našo širšo domovino, kraljevino Jugoslavijo in pravni red v njej, pa naj pride od katere koli strani in v kakršni koli obliki.

To je naš program za bližnjo in daljno bodočnost, v tem duhu hočemo vztrajati, tako se bomo dalje borili, pa tudi vzgajali naš pravniški podmladek.

Izvajanja g. predsednika so bila sprejeta s toplim odobravanjem. Nato je podal društveni tajnik F. O r o ž e n naslednje tajniško poročilo:

„Spoštovani zbor! Ko smo pred letom dni zborovali na tem mestu, smo kljub grozečim oblakom na evropskem horizontu upali, da gremo naproti boljšim časom. To upanje nas je žal prevarilo in v pričujočem evropskem požaru smo priča, kako so se v raznih državah podrli stebri pravice. Negotovost, dali nam bo uspelo prihraniti naši državi vojno gorje dokončno, v mnogočem vpliva na vse panoge življenja v državi in seveda ni mogla ostati brez posledic tudi na naše društveno delovanje. V teh razmerah moramo tembolj čutiti pomen prava in pravice za narodovo življenje in to gotovo čutijo vsi naši pravniki brez razlike stanu, ki se v tako mogočnem številu zvesto oklepajo našega društva kot edine slovenske vsepravniške organizacije.

Spričo težke mednarodne situacije in v tej zvezi izpostavljeni legi Slovenije moramo biti z društvenim delovanjem v minulem letu še dokaj zadovoljni. Število članstva šteje danes 877 rednih članov (pred 1 letom 841). 15 članov je umrlo in sicer: javni notarji Mastnak Franc, Rant France, Bakovnik Ivo, Križan Ferdo, odvetniki dr. Homan Alojz, dr. Frlan Franc, dr. Stajnkó Mihael, dr. Mayer Franc, sodnika Vejnár Josip in Kramer Emil, drž. tožilec dr. Hojnik Ivan, višji fin. svetnik Perne Hinko in predsednik dež. sodišča v p. dr. Papež Oton. Društvenemu častnemu članu dr. Homanu Alojzu in bivšemu dolgoletnemu predsedniku dr. Papežu je poklonilo društvo venec; na Homanovem grobu je spregovoril poslovilne besede društveni predsednik. Po svoji tradiciji je društvo tudi v minulem letu votiralo znesek 1000 din kot nagrado pri svetosavskem tekmovanju za temo: „Vzporeditev zaslišanja strank v civilnem in kazenskem postopanju“. Žal se za to nagrado ni nikdo potegoval in je zato društvo določilo enako nagrado za isto temo tudi za študijsko leto 1940/41.

Odbor je tudi sicer vzdrževal stike z našimi pravniki — dijaki. Vabili smo jih na naša predavanja, društveno glasilo se je brezplačno dostavljalo dijaškim organizacijam. Zamislila se je tudi akcija, da bi društvo pomagalo dijakom pri nabavi učnih knjig.

Mnogo truda in dela je društveni odbor vložil o priliki proslave društvene 50 letnice. Zaradi tega jubileja je minulo poslovno društveno leto posebno značilno. Edicija društvene „Spominske knjige“ je bila sprejeta v vseh pravniških krogih z odobravanjem, delovanje društva

je dobilo priznanje na Najvišjem mestu. Zadevna proslava je podrobno opisana v št. 5—6. našega glasila. Naj le še omenim, da so se našega jubileja spomnili z daljšimi članki domala vsi strokovni časniki, pa tudi večji dnevniki v državi. Ljubljanske knjigarne so ob tej priliki priredile smiselne izložbe društvenih in drugih pravniških publikacij. V posebno zahvalo za veliko naklonjenost društva se je g. ministru pravde dr. V. Ružiča poklonilo več društvenih publikacij. V trajen spomin tega društvenega jubileja in v znak velikih zaslug, ki si jih je za društvo pridobil naš neumorni in iniciativni predsednik, je naročil odbor pri akad. slikarju G. Kosu doprsno sliko predsednika v olju. Slika je začasno v hrambi Mestnega muzeja. Društveni odbor sam se je v celoti slikal.

Na ramenih našega odbora je v minulem letu tudi v glavnem slo-nelo delo pri organizaciji pravniškega kongresa, ki bi se imel vršiti v septembru 1959, a je zaradi zunanjepolitične situacije bil preložen. Naj omenim le, da so društveni predsednik, podpredsednik, tajnik in blagajnik obenem glavni funkcionarji pri Kongresu.

Društvena akcija z izdajanjem strokovno dovršenih edicij zakonikov se je intenzivno nadaljevala. V najkrajšem času izidejo kot 3. zvezek „Gradbeni predpisi“ v priredbi Mulačka, v tisku je tudi že rokopis dr. Bajičevega „Delovnega prava“, kateremu sledi dr. Koest-lovo „Pokojninsko pravo“.

Po dosedanji tradiciji je bilo v društvu tudi v tem letu več pred-avanj. Predavalci so bili gg.: apel. sodnik dr. Jurij Štampilhar o „Vred-nosti in valorizaciji v zasebnem pravu“ (8. februarja 1959), dr. Branko Vrčon o „Rasnih osnovah italijanske bračne zakonodaje“ (8. marca 1959), priv. docent dr. Stojan Bajič o „Delovnem pravu in vojni“ (22. novembra 1959) in univ. profesor Aleksander Maklecov o „Krivdi in nevarnosti v modernem kazenskem pravu“ (15. decembra 1959). Manjše kot običajno število predavanj gre na rovaš izjemnim razme-ram. Udeležba pri predavanjih je bila povoljna. Vsem gg. predava-teljem se odbor tudi na tem mestu ponovno zahvaljuje za njihov trud. Enaka zahvala gre g. predsedniku okrožnega sodišča, ki je dal za predavanja na razpolago dvorano.

Samoumevno se je vsa pozornost posvečala društvnemu glasilu „Slovenski pravnik“ in je posebno razveseljivo dejstvo, da se je mo-rala povečati naklada lista. Omembe vredno je zlasti tudi, da so se začeli za glasilo zanimati tudi mlajši pravniki, želeli bi pa bilo, da bi se isti tudi s prispevki v glasilu udejstvovali.

Društvo je pri vseh prilikah, kjer je bila umestna afirmacija slo-venskega pravnštva, nastopilo priložnostim primerno. Odbor se je po deputaciji s predsednikom na čelu udeležil proslave slovenskega prav-nika — poeta dr. Franceta Prešerna na Vrbi in je društvo pri tej pri-lici počastilo slavljencev spomin z darilom zneska 500 din za akcijo odkupa pesnikove rojstne hiše. Enako je bilo društvo po deputaciji s predsednikom na čelu navzočno pri proslavi 100 letnice Muzejskega društva in 20 letnice Univerze Kralja Aleksandra I. Stoletnico smrti velikega pravnika Tomaža Dolinarja je društvo proslavilo ob veliki udeležbi članov dne 2. julija 1959 v Dorfarjih, o čemer je društveno glasilo obširneje poročalo. Omembe vredna je zlasti okolnost, da je društvo k akciji, uvedeni od odvetniške zbornice glede organizacije vrhovnega sodišča, zavzelo posebno utemeljeno stališče in zadevno mnenje dostavilo pristojnim faktorjem.

V minulem letu je odbor imel 11 sej. G. dr. Golii, ki je dal sobo na razpolago, se odbor najtopleje zahvaljuje. Razen tega je imel

odbor več internih večernih sestankov. Tradicionalni spomladanski društveni izlet se je vršil 14. maja 1959 v Rimske toplice—Laško; uspeli izlet je obširneje omenjen v 5—6. številki „Slov. Pravnika“ iz l. 1959.

Tajnikovo poročilo je bilo soglasno sprejeto, nakar so zborovalci na poziv predsednika počastili spomin umrlih članov z enominutnim molkom.

Nato je podal blagajnik dr. A. Urbanc tole blagajniško poročilo:

Dohodki so znašali:

članarina	din 49.527'10
obresti	„ 5.187'95

Podpore:

Ministrstvo pravde	din 5.400
Mestna občina Ljubljana	„ 2.500
Oglasi	„ 7'900—
	„ 20.000'—

Skupaj din 82.615'05

Izdatki so znašali:

Tiskarniški stroški za „Slovenski Pravnika“	din 51.557'50
Tiskarniški stroški za „Pol stoletja“	„ 23.155'—
Posojilo „Pravniškemu domu“ za ustanovitev	„ 2.161'—
Taksa za odlikovanje	„ 1.079'—
Prispevek za odkup Prešernove rojstne hiše	„ 500'—
Rokopis „Gradbeni predpisi“	„ 2.000'—
Honorarji	„ 15.280'—
Upravni stroški	„ 5.612'99
Dolg v tiskarni	„ 10.666'—

Skupaj din 90.011'49

Primanjkljaj v znesku 7.596'44 din je bil krit s prebitkom iz leta 1958. Končno je obrazložil blagajnik proračun Kongresa, nato pa društveni proračun za l. 1940. Navzlic temu, da se bodo tiskarniški stroški zaradi splošnega povišanja cen, zlasti papirja, povišali za 10 do 20%, je predlagal, naj ostaneta članarina in naročnina nespremenjeni v isti višini, ker upa, da bo primanjkljaj krit iz podpor.

Blagajnikovo poročilo je bilo soglasno sprejeto. V imenu preglednikov je poročal g. dr. J. Žirovnik, da je blagajniško poslovanje v redu, in predlagal, naj se podeli odboru razrešnica. To je bilo soglasno sprejeto.

Preden se je prešlo k volitvam, je sporočil predsednik izjavo odbornika g. dr. Grasellija, da bi vnovične svoje izvolitve ne mogel več sprejeti. Zahvalil se mu je toplo za vse njegovo vztrajno delovanje v teku dolgih let v odboru, v katerem je deloval že pred svetovno vojno in je to delovanje bilo le prekinjeno zaradi njegove preselitve v Maribor za dotični čas, zlasti pa tudi za njegovo udejstvovanje pri društvenem glasilu in v odseku za priredbo odz.

Na predlog g. univ. prof. dr. Furlana je bilo nato soglasno sklenjeno, da se pooblašča društveni odbor, da izposluje spremembo društvenih pravil v § 9 tako, da se število odbornikov poveča za dva, število preglednikov pa za enega ter da po odobritvi te spremembe nova mesta izpopolni iz vrst članstva s kooptacijo.

Nato je bil za predsednika devetih izvoljen g. univ. profesor dr. Dolenc, živahno aklamiran od navzočih.

Seglasno je bil nato z vzklikom izvoljen dosedanji odbor in dosejanja preglednika, le na mesto g. dr. Grasellija sodnik vrhovnega sodišča g. dr. Avgust Munda.

Nato se g. dr. Andrej Graselli v imenu vseh zborovalcev v prisrčnih besedah zahvalil predsedniku za ves njegov veliki trud, in za vse uspehe, ki jih je imelo društvo pod njegovim vodstvom. Skupščina je to zahvalo živahno odobrvala.

Kronika društva „Pravnika“. Na redni skupščini izvoljeni odbor se je konstituiral takole: predsednik dr. M. Dolenc, podpredsednik dr. R. Sajovic, tajnik Fr. Orožen, blagajnik dr. A. Urbanc. V društvu so predavali: dr. Kukman Vl.: Ničnost upravnih aktov — § 155 zup. (28. februarja 1940); dr. Štampihar J.: Javno blago in zasebno pravo (6. marca 1940); dr. Dolenc M.: Priseganje na našem jugu nekdanj in sedaj (16. marca 1940). — Društvu sta pristopila kot člana: dr. Levčnik Miloš, odvetniški pripravnik v Kamniku, Lendovšek Bogdan, namestnik državnega tožilca v Ljubljani.

Vrančič Ivan. Komaj dober mesec (dne 25. februarja 1940) po smrti predsednika dr. Papeža je odšel za tem v večnost njegov drug, prav tako viden predstavnik našega sodništva, upokojeni podpredsednik stola sedmorice Ivan Vrančič. Življenjska pot tega moža, ki je posvetil vse moči predvsem našem domačemu sodstvu, je bila skrajja dokaj navadna, a njegovo delo je bilo že takrat združeno s tolikšnimi uspehi, da so povsem upravičevali njegov poznejši vzpon v službi. Rodil se je v Ljubljani dne 26. junija 1875, končal pravne študije na Dunaju in vstopil l. 1900. v sodno pripravniško službo. L. 1904. je postal adjunkt (sodnik) v Kostanjevici, prešel od tam v Kamnik in postal l. 1912. predstojnik okrajnega sodišča v Ilirski Bistrici. Po prevratu — med vojno je bil v vojaški službi — je postal 1918 sodni svetnik v Ljubljani in bil dodeljen v službovanje poverjeništvu za pravosodje. To mu je poverilo 25. marca 1919 sodni inspektorat, ki ga je opravljal tudi kot višji sodni svetnik pri poverjeništvu (1919) in še pozneje, ko je bil po ukinitvi oddelka za pravosodje l. 1924, premeščen k ljubljanskemu višjemu deželnemu sodišču. Kot sodni inspektor si je pridobil Vrančič nevenljivih zaslug za slovensko sodstvo. Narava ga je bila namreč obdarila s tisto plemenitostjo srca in sočustvovanjem do bližnjega, ki edino napravljata tudi res čutečega sodnika. V tej njegovi lastnosti je bila ona skrivnostna moč, s katero je znal ohraniti po avstrijskem razsulu slovenska sodišča, jim pokazati pot k ureditvi, da so obdržala prejšnji dobri sloves v tako težavnih časih. Pri tem sta mu pomagali njegovo veliko znanje, pravo in izrazito nacionalno občutje, še prav posebno pa z njegovim nastopom in občevanjem v drugih vzbujena zavest, da k nižjim ne prihaja kot nadrejeni, ampak predvsem in v prvi vrsti kot tovariš. Njegova prijazna beseda ga je napravila iz navidežno strogega inspektorja prijateljskega svetovalca, a to ne le v besedah, temveč zlasti v dejanjih. Na podlagi svojih izkušenj je sestavil takrat tudi načrt za vizitacije sodišč. Obenem je bil poklican v komisijo praktikov, ki je čitala prvi načrt novega nepravdnega postopnika v drugem čitanju in nato še v reviziji. Dne 22. avgusta 1932 je bil postavljen za predsednika apelacijskega sodišča v Ljubljani. Kakor poprej je videl tudi na tam položaju v sodnikih le svoje sobranilce za pravico. Zato jim je skušal vedno zboljšati položaj, če je le šlo, in sicer vsakomur brez razlike, dočim je bila krivica v kodeksu njegovega delovanja neznan pojem. 17. septembra 1935 je bil nenadoma premeščen kot kasacijski sodnik v Zagreb k stolu sedmorice, postal l. 1936. podpredsednik tega sodišča, bil pa skoro nato na lastno prošnjo upo-

kojen. Po upokojitvi je ostal v Ljubljani, ohranil svoje prejšnje zanimanje za pravo in pravosodstvo sploh, skoro redno posečal „Pravnikova“ predavanja in druge prireditve, in se zlasti mnogo zanimal za akademsko mladino. Njegova nenadna smrt je odjeknila zato turbno, kajti bil je vsem tako drag. Čist in svetel bo ostal v naših srcih, spomin za njim kot človekom, resničnim ljudskim sodnikom in pravičnim ter dobrohotnim predsednikom.

Dr. R. Sajovic.

Osebnosti. K vrhovnemu sodišču v Ljubljani so premeščeni starešina vrh. drž. tožilstva Milanović Ljuba, namestnik starešine vrh. drž. tožilstva dr. Stuhec Anton, sekretarji dr. Cinotti Emanuel, Rant Alojz, dr. Gruden Ludovik, dr. Omčikuš Rajko. Za namestnika državnega tožilca v Mariboru je postavljen Punčuh Vladimir. — Za javne notarje so postavljeni dr. Šorli Ivo v Kranju, dr. Gajšek Karel v Mariboru, Bele Marjan v Marenbergu. — Odvetniško pisarno so odprli: dr. Premrov Stanko v Kočevju, Ilc Jože v Ljubljani, dr. Jane Slavko v Ljutomeru. — V pokoj je stopil ravnatelj fin. dir. dr. Sedlar Avgust, izvrševanju odvetništva se je odpovedal dr. Veble Andrej. — Umrli so višji sodni svetnik v pok. Kovač Josip, odvetnik dr. Stare Emil, podpredsednik stola sedmorice v pok. Vrančič Ivan.

Dva predloga za izpopolnitev vrhovnega sodišča v Ljubljani. Advokatska zbornica v Ljubljani je predlagala pri ministrstvu pravde naslednjo izpopolnitev vrhovnega sodišča v Ljubljani:

I. Vrhovno sodišče v Ljubljani naj ima poleg predsednika še 14 rednih kasacijskih sodnikov, ki jih je treba čimprej postaviti in zagotoviti zanje potrebna sredstva.

II. Da se omogoči pri vrhovnem sodišču v Ljubljani sestajanje rednih in izrednih splošnih (plenisimarnih) sej v smislu predpisov §§ 49 in sl. zak. o ureditvi rednih sodišč, naj se imenujejo kot častni kasacijski sodniki vrhovnega sodišča v Ljubljani sledeče osebe:

1. Redni in izredni univerzitetni profesorji juridične fakultete v Ljubljani in tudi njeni privatni docenti, ne glede nato, kakšen poklic slednji sicer vršijo, ki mavedeno zvanje vršijo že najmanj a) redni profesorji 5 let (primerjaj čl. 4/3 zak. o sodnikih rednih sodišč), b) izredni profesorji 10 let (prim. čl. 4/3 zos.) in c) privatni docenti 12 let ali pa manj, kolikor bi imeli sicer kvalifikacijo za kasacijskega sodnika po čl. 4. l. c. — Postopek za imenovanje častnih kasacijskih sodnikov vrhovnega sodišča iz vrst profesorjev juridične fakultete bi se uredil na ta način, da juridična fakulteta v Ljubljani na seji vseh svojih članov izvoli določeno število rednih in izrednih profesorjev ter privatnih docentov za kandidate častnih kasacijskih sodnikov vrhovnega sodišča, izmed katerih predlaga predsednik vrhovnega sodišča v Ljubljani po večinskem sklepu seje vseh rednih kasacijskih sodnikov vrhovnega sodišča v Ljubljani določeno število zaradi imenovanja gospodu ministru pravde.

2. Odvetniki, ki izvršujejo najmanj 12 let odvetniški poklic na področju vrhovnega sodišča v Ljubljani (prim. čl. 4/3 zos.). — Procedura za imenovanje odvetnikov kot častnih kasacijskih sodnikov se uredi na ta način, da občni zbor Advokatske zbornice izvoli določeno število odvetnikov kot kandidate za častne kasacijske sodnike. Izmed izvoljenih izberejo stalni kasacijski sodniki vrhovnega sodišča v Ljubljani določeno število odvetnikov, ki jih predlaga predsednik vrhovnega sodišča zaradi imenovanja ministru pravde.

Častni kasacijski sodniki vrhovnega sodišča v Ljubljani vršijo svojo službo načeloma brezplačno.

Glede izvrševanja sodniške službe veljajo za častne kasacijske sodnike vsi predpisi, ki veljajo za redne kasacijske sodnike, tako v pogledu neodvisnosti, vezanosti na zakon, prizadetosti, discipline itd.

Posebej se določi, da se iz kompetence redne plenisimarne seje vrhovnega sodišča prenesejo v sejo vseh rednih kasacijskih sodnikov posli, navedeni v § 50 t. 3 zus.

III. Za reševanje pritožb proti razsodbam sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani je pristojno vrhovno sodišče v Ljubljani po predpisih zakona o zavarovanju delavcev.

V zvezi s to akcijo je podalo društvo „Pravnik“ o isti stvari naslednji predlog:

I. Predlog, naj se pomnoži število članov pri vrhovnem sodišču v Ljubljani na skupno 15 sodnikov vštveši predsednika, se toplo pozdravlja.

II. Po pomnožitvi članov vrhovnega sodišča odpade vsaka potreba dopolnjevati sodniški kader s kakršnimi koli častnimi sodniki, bilo to univerzitetnimi profesorji, docenti, sodniki drugih sodišč ali odvetniki.

Pač pa se priporoča, da se zadevni predpisi zak. o ureditvi rednih sodišč spremene v naslednjem smislu: a) Pri vrhovnem sodišču v Ljubljani sestavlja plenarno sejo sedem sodnikov s predsednikom vred. b) Razlikovanje med občo redno in izredno sejo se odpravi. Občo sejo sestavljajo vsi sodniki vrhovnega sodišča s predsednikom vred, najmanj pa devet sodnikov. c) Gpozarja se, da bo treba ustvariti poseben kompetenčni senat s področjem, kakor je predpisano sedaj v § 104 zus., in posebne senate, ki jim bo naloga, varovati enotnost vsej državi skupnega prava, po analogiji sedanjih določb čl. 46 št. 4 in 5, 1. odst. ucpp.

III. Priporoča se uzakonitev, da sodi vrhovno sodišče v Ljubljani kot druga in zadnja stopnja o stvareh, za katere je pristojno sodišče delavskega zavarovanja v Ljubljani.

Oba navedena predloga sta opremljena z izčrpnimi razlogi.

Ustancvitev sekcije kriminalističnega združenja Kr. Jugoslavije v Ljubljani. Mednarodno kriminalistično združenje (Association internationale de Droit pénal), čigar sedež je v Parizu, kakor tudi Mednarodno društvo za kriminologijo (Società internazionale di Criminologia), čigar sedež je v Rimu, imata v posameznih državah svoje narodne grupe, ki so organizirane v poedinih združenjih. Tudi v naši državi je bilo l. 1925. in na podlagi spremenjenih in dopoljenih pravil z dne 1. julija 1938 osnovano Kriminalistično združenje (za kazensko pravo in za celokupno kriminologijo) v Beogradu. V smislu čl. 1 pravil je svrha tega združenja: 1. proučavanje bistva in etiologije kriminalitete na splošno in posebej v kraljevini in sredstev za njeno pobijanje ter 2. pomoč pri reformi kazenskega prava. V pravilih je predvideno tudi, da se bo začel izdajati poseben kriminalistični časopis in letnik. Član združenja more postati vsak absolviran pravnik, upravni odbor pa lahko sprejme za člane tudi strokovnjake iz kazenskih ved in njihovih pomožnih ved, upravne uradnike in osebe, ki so si pridobile posebne zasluge pri pobijanju kriminalitete. Združenje ima dva oddelka in sicer: 1. oddelek za kazensko pravo in 2. oddelek za kriminologijo v ožjem smislu, kriminalno psihologijo, sociologijo, profilakso, tehniko in ostale kazenske vede. Uprava tega združenja je v Beogradu in ima enega predsednika, tri podpredsednike, enega blagajnika, tri tajnike, 9 članov in tri delegate pri mednarodnem kriminalističnem združenju. Združenje ima svoje sekcije po večjih mestih

v državi. O osnovanju teh sekcij odloča upravni odbor. Predsedniki in tajniki sekcij so člani udruženja iz dotičnih mest, katere določi upravni odbor. Naloga teh sekcij je: 1. zbiranje novih članov udruženja v dotičnih področjih in zbiranje članarine, 2. razpravljanje o vprašanjih iz področja, ki jih ima za cilj udruženje in ki jih v to svrhu sekcijam dostavlja upravni odbor, ali katera smatra predsednik sekcije za potrebna.

Glavna uprava v Beogradu je imenovala svojega podpredsednika g. univ. prof. dr. Metoda Dolenc a za predsednika sekcije v Ljubljani z naročilom, da ustanovi in organizira to sekcijo in mu tudi prepustila, da izbere tajnika sekcije. G. prof. dr. Dolenc je skupno s g. prof. Aleksandrom Maklecovom pokrenil akcijo za ustanovitev te sekcije, kot edino možnega načina, da nastopijo tudi slovenski pravniki na mednarodnem forumu, in dne 23. februarja t. l. se je vršil v justični palači v Ljubljani ustanovni sestanek. Vabilu se je odzvalo 21 gospodov.

Predsednik dr. Dolenc je v kratkih obrisih poudaril historiat, pomen in značaj kriminalističnega udruženja in vlogo sekcij, ki jo imajo v posameznih mestih. Za namestnika predsednika sekcije je predlagal univ. prof. Aleksandra Maklecov a, za tajnika sekcije namestnika drž. tožilca dr. Lučovnika Hinka in za njegovega namestnika drž. tožilca Goslarja Branka, ki so te funkcije sprejeli. Namen sekcije je, da kot izrazita „delovna skupina“ obravnava posamezna vprašanja iz kazenskega prava in iz kriminologije iz teoretičnega in praktičnega stališča. V to svrhu naj se člani sestajajo pribl. enkrat na mesec, na katerih sestankih naj bi se po kratkem referatu vršila vsestranska debata. Najvažnejše delo sekcije v kriminalno-političnem oziru pa bo v tem, da se bodo na podlagi sklepov teh sestankov stavljali preko glavnega odbora v Beogradu odnosno direktno ministrstvu pravde iniciativni predlogi za zakonodajo in njeno zadevno reformo. Tajnik sekcije bo sestavil o vsakem sestanku kratko poročilo, ki se bo priobčilo v „Slovenskem Pravniku“.

Po teh uvodnih besedah je predsednik dr. Dolenc prešel na drugi del dnevnega reda, to je na dogmatično razpravo o aktualnem vprašanju iz kazenskega postopnika v zvezi s civilnopravnim postopanjem in sicer o tem, kakšne posledice ima kazenska obsodba, zlasti obsodba zaradi krivega pričevanja na kasnejšo nedopustnost prisege po kp. in po cpp. Pri tem je predsednik dr. Dolenc opozoril na očitno nesoglasje, ki obstoji med navedenima zakonom a. Po kp. se namreč ne smejo zapriseči osebe, ki so jim bile s kazensko sodbo odvzete častne pravice, dočim se po cpp. ne zaprisegajo osebe, ki so bile poprej obsojene zaradi krivega pričevanja. Zaradi teh nasprotujočih se predpisov nastajajo v praksi težkoče in nesoglasja, zlasti ker se pri obsodbah zaradi krivega pričevanja ne izreka vedno izguba častnih pravic. — V debati, ki je nato sledila in katere so se zlasti udeležili gg. prof. Maklecov, dr. Munda, dr. Švigelj, dr. Vavpetič in dr. Grossman, se je izrazilo splošno mnenje, da je potrebno reformirati zadnevne zakonske določbe v tem smislu, da se določijo glede nedopustnosti prisege iste ovire tako v kp. in v cpp. Ventiliralo se je tudi vprašanje, ali sedanja asertorna oblika prisege ustreza kriminalnopolitičnim potrebam, in se je izrazilo splošno mnenje, da se tudi v našem kp. uvede promisorna in strogo verska prisega. V debati se je ugotovilo, da je to vprašanje zelo aktualno in da ga je treba vsestransko razsvetliti tudi še iz drugih vidikov, zaradi česar se je sklenilo, da se o tem debata zaključi na prihodnjem sestanku. Končno se je še sklenilo, da se pošlje poročilo o vsakem sestanku ljubljanske sekcije glavnemu odboru v Beogradu.

Dr. Lučovnik Hinko.